

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Första Kammaren. N:o 8.

Onsdagen den 21 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 19 och protokollet för den 16 dennes.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Sjöbring* under 10 dagar från den 23 dennes, Herr *Cassel* under två veckor från denna dag och Herr *von Geijer* under tre veckors tid från den 23 i denna månad.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr <i>Burenstam</i>	med 49 röster
” <i>Burman</i>	” ” ”
” <i>Cassel</i>	” ” ”
” <i>Dahm</i>	” ” ”
Friherre <i>De Geer, C. E.</i>	” ” ”
Herr <i>Falk</i>	” ” ”
” <i>Frisk</i>	” ” ”
” <i>Hammar</i>	” ” ”
Grefve <i>Lewenhaupt, Claes</i>	” ” ”
Herr <i>Ljungqvist</i>	” ” ”
” <i>Meijer</i>	” ” ”
” <i>von Möller</i>	” ” ”
” <i>Nordenfjelt, L. M.</i>	” ” ”
” <i>Petre</i>	” ” ”
” <i>Reuterskiöld, A. D.</i>	” ” ”
” <i>Reutersvärd</i>	” ” ”
” <i>Rhodin</i>	” ” ”
” <i>Rydqvist</i>	” ” ”

	Herr	<i>von Stockenström</i>	med 49 röster
	”	<i>Storckenfeldt</i>	” ” ”
	”	<i>Svanberg</i>	” ” ”
	”	<i>Svedberg</i>	” ” ”
	”	<i>Ulfspärre</i>	” ” ”
och	”	<i>Wallberg</i>	” ” ”

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, hvilka skola utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos. efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

	Herr	<i>Lexow</i>	med 44 röster
	”	<i>Sundin</i>	” ” ”
	”	<i>Kockum</i>	” ” ”
	”	<i>af Geijerstam</i>	” ” ”
	”	<i>Koch, A. M.</i>	” ” ”
och	Grefve	<i>Posse, Knut</i>	” ” ”

Sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Efter förmälan, att båda Kamrarne till pröfning förehåft så väl Banko-Utskottets memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning, som ock Stats-Utskottets utlåtande N:o 10, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1876 års riksdag, hemstälde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kamraren, i enlighet med den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, behagade besluta att nästkommande Onsdag den 28 dennes företaga val af tjugufyra valmän och sex suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem.

Svarades ja.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 17 och 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

mom. a.

Kommers-
kollegii in-
dragning.

Herr Wallenberg: Trogen den grundsats, att, då jag understundom nödgas gifva olika meningar till känna mot än den ene och än den andre, jag också anser mig alltid böra begagna tillfället, då det yppar sig, att betyga min tacksamhet, för det mina åsikter i någon mån vunnit anklång, vill jag med anledning af Stats-Utskottets nu föreliggande förslag — och då jag kanske, innan plenum är slut, icke kommer att i andra frågor öfverensstämma med Stats-Utskottet — härmed betyga min glädje deröfver, att Stats-Utskottet framställt förslag om en ny skrifvelse till Kongl. Maj:t angående Kommerskollegii indragning eller förenkling. Vid remissen af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof rekommenderade jag frågan om Kommerskollegium till Stats-Utskottets "benägna påseende". Stats-Utskottet har nu ock gjort ett positivt förslag, som innefattar en tydlig erinran, att frågan icke bör hos regeringen falla i glömska; och jag tror att detta varit nödvändigt, ty af erfarenheten har man lärt, att motståndet inom kollegiet mot hvarje förändring är ganska ihärdigt. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: I motsats till den ärade talare, som nyss hade ordet, anhåller jag, utan att för närvarande anse mig behöfva ingå i någon vidlyftigare motivering, att få yrka bifall till det förslag, Grefve af Ugglas framställt i sin reservation, och att sålunda Kammaren, för sin del, måtte besluta, att nu föredragna moment a skall erhålla följande lydelse: "att Riksdagen må medgifva, att de lönebelopp, som äro i Kommerskollegii stat anvisade ej mindre för en advokatfiskalstjänst, än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom kollegium, i afseende å hvilka indragning synes kunna ega rum eller förändring böra vidtagas, må intill slutet af år 1878, i den mån de för bestridande af göromålen inom kollegium kunna finnas erforderliga, af Kongl. Maj:t för ändamålet disponeras". Såsom skäl för mitt yrkande vill jag endast anmärka, att frågan om Kommerskollegium har nu blifvit, hvad man skulle kunna kalla, ett öppet sår, som man synes aldrig vilja läka, utan, för att oupphörligen kunna tagas i betraktande, skall förblifva öppet. Detta kollegium har, om jag icke misstager mig, redan för 10 år sedan, eller år 1867, erhållit befallning af Kongl. Maj:t att icke vidare tillsätta ledigblifna tjänster utan att derom först göra anmälan hos Kongl. Maj:t, och att, om några tjänster tillsattes, detta endast skulle ske på förordnande. Följden häraf måste med hvarje år allt mer blifva den, om sakerna så få fortgå, att den sporre till nitisk och för riket gagnande verksamhet, som förefinnes i en betryggad ställning för denna verksamhets utöfning, skall slappas och efterträdas af större likgiltighet för ärendenas omsorgsfulla behandling; hvar till kommer, att unga män, som velat egna sig åt det hållet, draga

*Kommerskollegii in-
dragning.*
(Forts.)

i betänkande — och det helt naturligt — att ingå uti ett verk, hvars tillvaro liksom sväfvat mellan himmel och jord. Detta måste få ett slut. Se vi efter hvad Kongl. Maj:t, på Riksdagens anhållan, gjort för en ändamålsenlig lösning af frågan, finna vi, att en komité blifvit tillsatt för att granska verkets ställning och att derefter inkomma med förslag till vare sig indragning af verket eller dess förändring. Denna komité af sakkunnige personer förklarade, om jag minnes rätt, *enhälligt*, att frågan om indragning af ett sådant verk som detta, och hvilket har sin motsvarighet i alla civiliserade länder, icke borde eller kunde komma i fråga; hvaremot komitén föreslog, att man, i stället för den kollegiala formen skulle gifva kollegium en byråkratisk. Riksdagen biföll icke heller detta. Hvad vill man då *nu*? Kongl. Maj:t låter oupphörligen undersöka, huruvida ett eller annat slag af de göromål, som tillhöra kollegium, skulle kunna öfverflyttas till andra verk. Detta är, efter mitt förmenande, en sak af ganska ringa vikt, ty om än flera eller färre af dessa ärenden sålunda blifva öfverlemnade till andra embetsverks handläggning, kommer derigenom hvarken någon besparing att tillskyndas statsverket, ej heller komma ärendena att handläggas bättre, säkrare och fullständigare i de verk, dit dessa ärenden skulle komma att öfverflyttas och för hvilka dessa göromål äro främmande, än i det gamla Kommerskollegium. Och för att slutligen visa, med hvilken betänksamhet man bör gå till väga äfven vid reformer af i fråga varande beskaffenhet, vill jag påpeka den fråga, som redan blifvit understald Kongl. Maj:ts pröfning, nemligen den, om från Kommerskollegii handläggning borde skiljas ärenden angående förslag för bergverksindustrien. I hofrätterna, hvars utlåtanden i ämnet blifvit infordrade, hafva tankarne varit mycket delade om lämpligheten af en sådan förändring, och särskildt Svea Hofrätt, som på mycket goda skäl afstyrkt denna reform, har ansett det vida lämpligare, att ett centralt verk, såsom Kommerskollegium, för hela riket funnes, som behandlade dessa förlagsärenden, än att desamma skulle handläggas af vederbörande domstolar på landet.

Då nu, såsom af statsrådsprotokollet synes, till behandling dels redan föreligga utarbetade förslag *till*, dels ock med snaraste läser inkomma framställning om behovet af förändrad lagstiftning uti flera till Kommerskollegii befattning hörande ämnen af vidsträckt omfattning och djupt ingripande art, i följd hvaraf det i närvarande stund icke är möjligt att med noggrannhet angifva och bestämma omfånget af den verksamhet och de åligganden, som skulle tillkomma det ombildade embetsverket, synes det mig icke lämpligt, att Riksdagen *å nyo* ingår till Kongl. Maj:t med en framställning i ämnet. Jag anhåller derföre om bifall till Grefve af Ugglas' reservation.

Herr Wærn: Med anledning af hvad den siste ärade talaren yttrade om åtskilliga förhållanden inom Kommerskollegium skulle här kunna vara mycket att säga, men då för det närvarande icke är fråga derom, utan endast om hvad Stats-Utskottet i denna

punkt tillstyrkt Riksdagen, anser jag det *nu* icke vara tillfälle att tala vare sig om Kommerskollegii indragning eller dess omorganisation, utan uteslutande om den framställning, Utskottet här gjort. Kongl. Maj:t har, såsom det i Utskottets utlåtande finnes att läsa, ansett, att förslag till indragning eller ombildning af Kommerskollegium icke borde innevarande års Riksdag föreläggas, men anbefalt att dermed dock icke finge längre anstå än omständigheterna oafvisligen kräfde. Stats-Utskottet föreslår nu, att Riksdagen skall anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, så vidt möjligt, för näst sammanträdande Riksdag framlägga fullständigt förslag till indragning eller, derest sådant icke kan ske, ombildning af Kommerskollegium. Denna Utskottets framställning sammanfaller, efter mitt förmenande, helt och hållet med hvad Kongl. Maj:t förut anbefalt och är dermed fullkomligt liktydigt; och vid sådant förhållande kan det icke falla mig in att på något sätt motsätta mig, att Riksdagen nu instämmer i hvad Utskottet här föreslagit.

Då jag emellertid nu yttrat mig i denna fråga, vill jag, som på grund af Kongl. Maj:ts särskilda uppdrag har något med saken att göra, äfven nämna att jag, sedan härom utkämpats så många och så långa strider, ansett vida angelägnare att fullgöra mitt uppdrag grundligt än i hast, och att jag oafslutligt arbetat på detta mål.

Hvad angår den förste talarens uttalade förmodan, att hans yttrande vid remissen af statsverkspropositionen skulle föranledt något Stats-Utskottets åtgörande i denna sak, får jag säga, att det är en fullkomlig illusion af honom att tro något sådant; och om någon Utskottets ledamot här ville yttra sig, antager jag att han skulle bekräfta detta.

Långt ifrån att, såsom den förste talaren yttrade, denna fråga skulle möta motstånd *inom* Kommerskollegium, torde ingen liffigare än kollegium önska att se den löst, ty det närvarande tillståndet är olidligt med dess ständigt återkommande uppskof med frågans afgörande. Också kan jag icke från Kommerskollegium se något hinder för att Riksdagens önskan må blifva uppfylld, men jag tviflar ändock på att det kan ske, enär nödvändigheten att på grundlagsenligt sätt behandla frågan möjligen kommer att lägga hinder i vägen derför. Grundlagen ålägger nemligen Kongl. Maj:ts rådgifvare att bereda ärendena, innan de för Kongl. Maj:t föredragas, och detta betyder, att de skola hänskjutas till vederbörande embetsverk för att deröfver sig yttra. Då nu föreslås, att vissa ärenden skola från Kommerskollegium skiljas och öfvertagas af andra myndigheter, måste dessa deröfver höras, och detta gifver anledning till dröjsmål, hvars långvarighet jag icke tillåter mig att bedöma, hvadan jag icke heller kan afgöra, huruvida det är möjligt att till näst sammanträdande Riksdag härom framlägga något fullständigt förslag.

Herr Wallenberg: Då den siste talaren yttrat, att Stats-Utskottet icke gjort nu förevarande framställning med anledning af hvad jag anförde vid remissen af den Kongl. propositionen, så

Kommerskollegii in-
dragning.
(Forts.)

nöjer jag mig med detta hans åskådningssätt. Om den ärade talaren finner sig bättre tillfreds med att jag betygar Stats-Utskottet min tacksamhet för det Utskottet uti sjelfva det föreliggande sakförhållandet funnit eller känt sig manadt att föreslå en underdånig skrifvelse, så kan jag för min del ingenting hafva deremot. Behofvet af Kommerskollegii snara förenkling eller indragning af detta föräldrade embetsverk är oafvisligt.

Herr Rydqvist: Den talare, som näst den siste hade ordet, yttrade sig på ett, med afseende å den ställning han intager till denna fråga, ganska egendomligt sätt, och han slutade med att tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förevarande förslag. Om nu detta skall så förstås, att denne ärade talare, som numera sedan någon tid är tillförordnad chef för Kommerskollegium, är af den åsigt, att till nästa Riksdag bör inkomma förslag till verkets *indragning*, eller allenast förslag till dess *ombildning*, kan jag icke sluta mig till af hans yttrande. Mig förefaller det emellertid eget, att, då tillförordnade presidenten för Kommerskollegium, såsom det vill synas af Kongl. Maj:ts skrifvelse, tagit frågan om hand, han skall kunna anse det vara lämpligt eller fördelaktigt, att å nyo från Riksdagens sida hos Kongl. Maj:t göras påståtningar i frågan. Det synes mig, som skulle reorganisation eller slopning af hela kollegium kunna gå för sig utan någon sådan ny framställning från Riksdagen. Emellertid är allt detta den ärade talarens ensak. Jag tillåter mig icke att derom fälla något omdöme; men detta hindrar mig dock icke att för min del vara af en motsatt åsigt. Då jag nemligen anser Kommerskollegium allt fortfarande behöfligt, och att det nästan skulle vara en skandal att indraga ett verk med sådana göromål, som detta kollegium har sig anförtrödda, synes mig att, sedan denna fråga blifvit — af anledningar, som jag icke här skall tillåta mig att omnämna, men som äro för en hvar bekanta — begagnad såsom kapphäst flere riksdagar å rad för att rida spärr mot en eller annan misshaglig politisk personlighet, lämpligast vore, att saken äfven hädanefter måtte få gå sin gilla gång, såsom den hittills gått, d. v. s. att den tillförordnade presidenten i kollegium måtte få ostörd fullgöra sitt uppdrag att oupphörligen framkomma med förslag till ombildning af kollegium och till dess göromåls öfverflyttning till andra embetsverk, hvilket möjligen kan sluta med en framställning om hela verkets indragning. På den ståndpunkt frågan nu står, synes mig den af Stats-Utskottet gjorda framställning på intet vis behöflig, hvadan jag fortfarande yrkar afslag å Utskottets förslag och bifall till grefve af Ugglas reservation.

Herr Wærn: Den siste talaren måtte icke hafva rätt hört de ord jag yttrade, då han deraf kunde taga sig anledning att säga, att frågan om embetsverkets indragning eller ombildning tycktes för t. f. presidenten i Kommerskollegium vara likgiltig. Jag får fästa hans uppmärksamhet på, att det är en väsentlig skillnad mellan att vara likgiltig för en sak och att anse den icke

nu utgöra föremål för öfverläggning. Jag skulle dock icke hafva begärt ordet endast för att säga detta, utan mitt uppträdande är närmast föranlett deraf, att den siste talaren två gånger yttrade, att t. f. chefen för Kommerskollegium fått denna fråga om hand. Detta yttrande grundar sig på en missuppfattning, ty behandlingen af frågan om en ny organisation af Kommerskollegium har Kongl. Maj:t förbehållit sig och endast uppdragit åt presidenten vissa särskilda arbeten, bland hvilka det viktigaste är att utreda, hvilka ärenden han anser kunna skiljas från kollegium.

*Kommers-
kollegii in-
dragning.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels af Herr *Rydqvist*, att det samma skulle godkännas med följande förändrade lydelse: "att Riksdagen må medgifva, att de lönebelopp, som äro i Kommerskollegii stat anvisade" etc. (lika med Utskottets förslag).

Härefter framstälde herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på Herr *Rydqvists* yrkande, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till momentet utan ändring förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Rydqvist begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den, som bifaller mom. a i 2:dra punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 19, röstar

	Ja;
Den, det ej vill, röstar	Nej;

Vinner nej, bifalles momentet med följande förändrade lydelse: "att Riksdagen må medgifva, att de lönebelopp, som äro i Kommerskollegii stat anvisade ej mindre för en advokatfiskalstjänst än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom kollegium, i afseende å hvilka indragning synes kunna ega rum eller förändring böra vidtagas, må intill slutet af år 1878, i den mån de för bestridande af göromålen inom kollegium kunna finnas erforderliga, af Kongl. Maj:t för ändamålet disponeras;

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54.
Nej — 25.

*Kommerskollegii in-
dragnings.
(Forts.)*

Mom. b och c.

Biföllos.

3:dje, 4:de och 5:te punkterna.

Biföllos.

*Ekonomiska
karteverket.*

6:te punkten.

Herr Ekman, Carl: Mot hvad Utskottet tillstyrkt i den nu föredragna punkten har jag egentligen icke något att anmärka, utan anhåller att Kammaren behagade bifalla hvad deri är föreslaget, men deremot har jag ansett mig tvungen att vid detta betänkande foga en reservation i afseende på motiveringen. Till denna min åtgärd har jag hemtat anledning deraf att, efter det, på sätt departementschefen yttrat till statsrådsprotokollet, en utredning i ämnet åstadkommits af chefen för Topografiska corpsen Kongl. Maj:t beslutat, att frågan skulle, innan den till slutligt afgörande för Riksdagen framlades, underkastas ytterligare utredning af en för ändamålet tillsatt komité. Vid sådant förhållande och då Riksdagen, på grund af hvad departementschefen sålunda till statsrådsprotokollet meddelat, har att förvänta en fullständig utredning i afseende på ordnandet af vårt lands karteverk i sin helhet, har jag för min del icke funnit det vara riktigt att Riksdagen skulle gå denna utredning i förväg och, på sätt Utskottet föreslagit, uttala den uppfattning, att en fortsättning af det ekonomiska karteverket skulle under alla förhållanden anses olämplig. Jag tror, att det ligger stor vikt på, att ett karteverk, sådant som detta, hvilket afser att lemna oss ett godt material för landets jordbruksstatistik, röner uppmärksamhet från representationens sida. Det är väl sant, att dess fortsättning, på det sätt chefen för Topografiska corpsen tänkt sig densamma, skulle komma att medföra stora uppoffringar, och jag är icke i tillfälle att för närvarande stadga min mening, om det är lämpligt att för ernående af detta mål vi skulle göra de uppoffringar, som äro ifrågasatta; men hvad som synes mig vara gifvet, är, att innan frågan hunnit blifva fullständigt utredd och innan man kan uppskatta värdet af det material, som är i fråga att anskaffas, det är för tidigt att säga, att vi icke hafva medel för detta ändamål.

Jag vill icke framställa något särskildt yrkande derom, att Kammaren, med ogillande af motiveringen, skulle bifalla hvad Utskottet här föreslagit, utan jag har endast velat uttala min åsigt i frågan, på det att det icke må kunna sägas, att inom representationen ingen röst höjt sig emot den af Utskottet begagnade motiveringen.

Herr Widmark: Då Kongl. Maj:t beslutat, att en särskild komité skulle utses för att utarbета förslag till ordnande af vårt karteverk, så måste äfven jag gilla det slut, hvartill Utskottet

kommit, nemligen att för år 1878 anslå icke mera, utan just detsamma som för år 1877. Deremot kan jag icke finna Utskottets motivering riktig, utan måste emot densamma inlägga min protest äfvensom yttra några ord med anledning af hvad i betänkandet förekommer.

Frågan, huru och på hvad sätt det svenska karte-arbetet skulle ordnas, har under långa tider varit föremål för strider, som ofta varit ganska hetsiga, och flera gånger hafva komitéer blifvit tillsatta för att utarbета förslag derom. De, som hafva kärlek för dessa karteverk, hafva mången gång hyst den fruktan, att dessa strider skulle framkalla en viss leda vid frågan hos vederbörande eller åtminstone utträka dem. Denna fruktan synes nu verkligen hafva varit befogad, då Utskottet dragit i tvifvel, huruvida den nytta är förenad med karteverket, att det motsvarar de betydliga kostnader, som detsamma kräfver. Då jag har en fäderneärfd kärlek till dessa karteverk, och då jag under mitt arbete som landtmätare vant mig vid den glädjande och uppmuntrande föreställningen, att hvad jag gjort icke allenast haft en särskild direkt nytta, utan äfven varit till större och mera vidsträckt gagn, må det icke förefalla underligt, om jag söker att i min mån bidraga till att den liknöjdhet för frågan, som beklagligen tyckes visa sig inom representationen, måtte skingras och ett lifigare intresse för denna fråga i möjligaste mätto uppstå. Utskottet tyckes likasom vilja hafva en räkning i debet och kredit öfver det ekonomiska karteverket. Det har sig visserligen ganska lätt att i siffror få reda på kostnaderna för detsamma, men så är icke förhållandet på andra sidan, eller kreditsidan. Ändamålet med det ekonomiska karteverket är ju att söka på allt sätt underlätta och understödja kunskapen om vårt fädernesland, dess beskaffenhet, dess tillgångar och dess behof. Dess ändamål är tillika att vara ett grund-material för det så nödvändiga militäriska karteverket. Det synes mig vara mycket lätt att fatta, att den kunskap om vårt land, som på detta sätt borde kunna blifva temligen allmän, skulle medföra alldeles oberäkneliga fördelar i afseende på bedömandet af våra dyrbaraste intressen, vår utveckling och vår förkofran, ja, till och med vårt försvar. Men att i siffror fixera denna nytta är, som mig synes, omöjligt, och att således få den såkallade kreditsidan klar och att veta, om saldot skall placeras till höger eller venster, tror jag icke heller är så lätt, då man endast ser på siffror. Att emellertid nu beräkna kostnaden för hvad som är för framtiden nödvändigt — och jag anser att vi omöjligt kunna undvara ett ekonomiskt karteverk — tyckes mig vara temligen öfverflödigt. Nu är det emellertid afgjort, att en komité skall tillsättas, och det torde vara af ganska stort inflytande på denna komités blifvande arbete, om den sammanträder med kunskap derom, att den har representationens lifliga intresse för det ekonomiska karteverket bakom sig, eller om den vet, att inom representationen finnes endast likgiltighet för frågan. På denna grund yrkar jag, att hvad i motiveringen förekommer angående tvifvel om det ekonomiska kartever-

*Ekonomiska
karteverket.
(Forts.)*

kets nytta måtte helt och hållet utgå, på det att komiterade måtte kunna sammanträda, utan att påverkas af något intryck af representationens bestämda uttalande.

I afseende på denna komité är det naturligtvis bäst, att den är helt och hållet obunden af några på förhand gifna föreskrifter; men i ett hänseende vill jag fästa uppmärksamheten på, att det kunde vara skäl att, då man skall ordna och reglementera för det ekonomiska karteverket samt beräkna kostnaderna därför, äfven de emellan Norrbottens- och Kopparbergs län belägna län tagas med i beräkningen och att deras behof äfven afses. Hvad Norrland beträffar, har staten, till följd af de ofantligt stora skogs-egendomar staten derstädes eger, ett mycket stort intresse att få ett fullständigt karteverk, der man kan få kännedom om dessa egendomarns belägenhet m. m.; och för den skull vill jag icke, att Norrland i detta afseende skall blifva tillbakasatt.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag, att Kammaren måtte, med godkännande af Utskottets förslag, underkänna den i förevarande utlåtande använda motivering.

Herr Hederstjerna: Jag kan icke rätt förklara för mig anledningen hvarföre den motivering, som Utskottet begagnat, rönt så mycket motstånd hos en del af Kammarens ledamöter. Det synes mig snarare, som om den utredning Kongl. Maj:ts proposition lemnat i afseende på det ekonomiska karteverket, dess kostnader och den tidrymd, som fordras för dess fullbordande, borde mana representationen till att uttala ett tvifvel — om ock icke som sin bestämda mening — huruvida så betydliga kostnader motsvaras af de fördelar, som med detta karteverk afses. Utaf den utredning, som lemnats af afdelningschefen för Generalstabens topografiska afdelning och som finnes införd i statsrådsprotokollet, framgår, att den tid, som erfordras för karteverkets fullbordande, är beräknad till omkring 50 år och att de kostnader, som detta skulle medföra, äro uppskattade till omkring 4,840,000 kronor; och då är likväl detta karteverk, som skall framställa förhållanden, hvilka undergå ständig förändring, icke tillförlitligt och motsvarar icke det afsedda ändamålet; så vida icke karteverket också undergår ständig förändring. Afdelningschefen för Generalstabens topografiska afdelning har också beräknat, att den för denna förändring eller såkallade renovation erforderliga kostnaden skulle intill slutet af år 1936 komma att uppgå till 3,833,500 kronor. Om några och 50 år, då detta karteverk skulle vara fullt färdigt, skulle det sålunda hafva kostat öfver 8,000,000 kronor, och likväl komme ytterligare en årlig kostnad af 110,000 kronor att erfordras för den äfven derefter nödvändiga och ständigt fortgående renovationen. Det tyckes verkligen under sådana förhållanden, som om man kunde ifrågasätta, huruvida fördelarne af detta karteverk motsvarade så betydliga uppoffringar. Hvilka äro då dessa fördelar? I statsrådsprotokollet finnes infördt ett utlåtande från Landtbruksakademiens förvaltningskomité, som blifvit af Kongl. Maj:t hörd i denna fråga. I detta utlåtande finnes uppgifvet att

fördelen vore, förutom karteverkets vigt för jordbruksstatistiken, äfven den, "att landets jordbrukare inom de orter, öfver hvilka ekonomiska kartor blifvit upprättade, med lätthet och utan nämrvärda kostnader kunde öfver sina egendomar erhålla fullständiga kartor och deraf hemta viktiga upplysningar om odlingslägenheter, mergeltag och mycket annat, som kunde öka egendomarnes afkastning och i sammanhang dermed höja deras värde". Det synes mig, att man med skäl kan fråga, om denna fördel för den enskilde skall uppväga så betydliga uppoffringar af statsverket, synnerligast som dessa kostnader komme att drabba många statsborgare, hvilka icke komma i åtnjutande af densamma. Utskottet har, enligt min åsigt, haft skäl att framställa sina betänkligheter, om det också icke ansett sig böra göra något direkt uttalande om det olämpliga i att statsverket gör dessa uppoffringar för den enskilde, utan endast velat föreslå Riksdagen att, då Kongl. Maj:t har för afsigt att tillsätta en komité, som skall taga frågan om det ekonomiska jemte öfriga karteverks ordnande om hand, hemställa att denna komité måtte äfven taga i öfvervägande, huruvida det ekonomiska karteverket för mellersta och södra delarne af landet kan anses medföra fördelar, motsvarande de betydliga kostnader detta karteverk måste föranleda.

Då jag sålunda finner Utskottet haft skäl för sin framställning, hemställer jag att Kammaren måtte bifalla så väl motiveeringen som det slut, hvartill Utskottet kommit.

Friherre Hamilton: Då Utskottets ifrågavarande utlåtande icke blifvit försvaradt af någon utom Utskottet stående, utan tvärtom ganska kraftigt anfallits af en med sakkännedom begäfvad person, nödgas jag, för att icke lemna Utskottet i sticket, uttala, att jag och många med mig gilla de åsichter, som blifvit i Utskottets motivering uttryckta. Jag vill dervid tillägga, att vi, såsom praktiska jordbrukare, finna oss af ifrågavarande arbete hafva snart sagdt ingen nytta; och att det sålunda är oss likgiltigt, om det fortsättes, eller icke. Vid frågan härom bör således, efter min åsigt, föga tagas i beräkning den fördel enskilda jordbrukare kunna af arbetet beredas. Är det deremot för statens ändamål i öfrigt af vigt, må det gerna fortsättas; detta tilltror jag mig dock icke kunna bedöma.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle: Då jag är en mycket varm vän af det ekonomiska karteverket och anser, att högst väsentliga fördelar för det allmänna skola uppstå af dess ändamålsenliga fortsättande — exempelvis vill jag framhålla nyttan för jordbruksstatistiken, bevilningsberedningarne samt taxerings- och pröfningskomitéerna äfven som för folkskolornas elever, att af de utkomna kartorna inhemta kännedom om den omgifvande traktens förhållanden — må det tillåtas mig att, i motsats mot näst föregående talare, beklaga mig öfver den motivering, som af Stats-Utskottet lemnats. Först säger Utskottet sig finna "i hög grad tvifvelaktigt, huruvida nu ifrå-

*Ekonomiska
karteverket.*
(Forts.)

gavarande karteverk, sådant det inom de till Svealand räknade och söder derom belägna delarne af riket bearbetas, verkligen kan komma att medföra gagn, motsvarande de betydliga kostnader, som, enligt hvad ofvan är visadt, för dess fullbordande erfordras". Emot denna motivering hade jag kunnat undgå att uppträda, men då det vidare heter: "Vid sådant förhållande och då det bör kunna förväntas, att den komité, som sålunda varder tillsatt, i första rummet tager i öfvervägande, huruvida det ekonomiska karteverket för mellersta och södra delarne af landet kan anses medföra fördelar, motsvarande de betydliga kostnader detta karteverk under alla förhållanden måste föranleda, och Stats-Utskottet således, utan att afvakta de möjliga förbättringar i den nuvarande arbetsplanen, som man kan hoppas skola åstadkommas, ifrågasätter nyttan af det ekonomiska karteverket, nödgas jag instämma i Herr Widmarks yrkande, att Kammararen, med ogillande af motiveringen, oifaller Stats-Utskottets ifrågavarande förslag.

Herr Odelberg: Då den ärade ledamot af Kammararen, som yttrade sig näst före den siste talaren, uppträdde såsom målsman för våra praktiska jordbrukare och förklarade sig såsom sådan hafva funnit, att man alldeles icke har någon nytta af det ekonomiska karteverket, föranledes jag, som äfven räknar mig till de praktiska jordbrukarne, att förklara, det hans omdöme icke delas af mig och att jag med säkerhet har mig bekant, att många andra praktiska jordbrukare funnit nämnda karteverk vara af en ganska stor nytta. Det är nemligen alldeles gifvet att, om vi önska här i Sverige någonsin erhålla en ordentlig och fullständig jordbruksstatistik, det ekonomiska karteverket är för ernäendet deraf ett oeftergifligt vilkor. Bästa beviset därför utgör den af chefen för ifrågavarande karteverk till Kongl. Maj:t ingifna utredning angående detsamma, hvori han grundar sin uppfattning om behöfligheten utaf en revision af kartearbetena på de statistiska uppgifter, som kommit honom tillhanda från Upsala län, eller det enda län hvaröfver dessa kartor blifvit på statens bekostnad fullständigt utgifna. Af dessa uppgifter framgår, att, sedan de ekonomiska kartorna öfver berörda län utgåfvos, flera tusen tunnland jord derstädes skulle hafva uppodlats. Förfrågar man sig deremot hos personer, som känna de trakter af Upsala län, hvarest berörda uppodlingar egt rum, får man veta, att de äro temligen problematiska. Vid sådant förhållande och då man känner, huru slumpvis uppgifter af ifrågavarande slag lemnas af kommuner och enskilda personer, bör man icke till dem sätta det förtroende, att man använder dem i en officiell utredning.

Hvad särskildt kostnaderna beträffar, är det visserligen sant att de uppgå till flera millioner, men då de fördelas på ett så stort antal år, som, enligt chefens för karteverket uppgift, kommer att åtgå för dettas fullbordande, betyda de ganska litet för staten. Å andra sidan frågar man sig, hvad nytta vi kunna hafva af detta karteverk, då det först efter 50 år hinner blifva färdigt.

Orsaken till, att en så lång tid skulle erfordras, är dock beroende allenast derpå, att man icke gifver anslag, tillräckliga för åstadkommande af ett snabbare arbete. Dessutom har jag af sakkunnige personer hört försäkras, att det alldeles icke vore omöjligt att få detta karteverk fullbordadt för en betydligt mindre kostnad, än som af chefen för detsamma blifvit uppgifven.

Vidkommande slutligen den såsom nödvändig framhållna renovationen, förhåller det sig visserligen så, att i vissa trakter, der ouppodlad jord ännu finnes, uppodlingar göras, och att således, om man fordrar den största noggrannhet, revision måste ega rum, men i betraktande af den mindre noggrannhet hvarmed vi hittills nöjt oss, torde vi ännu under många år kunna nöja oss med detta karteverk och umbära all sådan granskning. Denna åsigt är äfven uttalad af Landtbruksakademiens förvaltningskomité.“

På grund af hvad jag nu anfört kan jag icke annat än tillstyrka ifrågavarande anslag och förenar mig, hvad Utskottets motivering beträffar, med Herr Ekman.

Herr von Koch: Om motiven i Utskottets betänkande innehölle något klander emot regeringens åtgärder eller särskildt emot departementschefen, skulle jag icke vilja yrka bifall till desamma; men jag kan icke finna att så är förhållandet. Det, hvaremot man funnit skäl till anmärkningar, är nemligen egentligen att man nu, liksom ofta förut, vågar ifrågasätta, "huruvida nu ifrågavarande karteverk, sådant det inom de till Svealand räknade och söder derom belägna delarne af riket bearbetas, verkligen kan komma att medföra gagn, motsvarande de betydliga kostnader, som för dess fullbordande erfordras". Under de många riksdagar, jag bevisat, har det ofta varit fråga om detta ekonomiska karteverk, och ungefär detsamma, som nu af Utskottet betvivlats, har dervid alltid varit föremål för olika meningar. Att nu, efter det regeringen redan tillsatt en komité och det således ej är fråga om att göra påminnelser derom, de inom Riksdagen, hvilka betvifla uppgifter af dem, som synas vara mycket säkra på sin sak, begära att af den ifrågavarande komitén erhålla sådana upplysningar, att det hysta tviflet må kunna undanröjas, synes mig icke kunna innebära annat än en önskan att få sig meddelade sakförhållanden, på grund hvaraf man kunde sluta sig till om man genom beviljandet af de erforderliga kostnaderna kan erhålla en motsvarande nytta. Det har här blifvit yttradt, att man kunde göra detta arbete för bättre pris, om det ordnades efter en annan plan. Det har äfven jag hört, men det förefaller mig att, om man nu, sedan en komité är för sådant ändamål tillsatt, skulle förklara att den icke behöfde yttra sig i det ena eller andra afseendet, det skulle se ut, som om denna Kammares pluralitet ville tillkännagifva, att den eller den saken vore klar och någon utredning om densamma icke behöffig. Då det emellertid, som sagdt, nu icke är fråga om uttalandet af något klander, utan endast att erhålla en för många, om icke för alla, nödvän-

*Ekonomiska
karteverket.
(Forts.)*

Ekonomiska karteverket. dig kännedom om vissa sakförhållanden, tillstyrker jag bifall till Utskottets förslag.
(Forts.)

Herr Stråle: Om, såsom den föregående talaren anført, Utskottets motivering icke innehölle annat än hvad han fäst sig vid, skulle jag, såsom jag redan i mitt första anförande förklarar, icke haft anledning uppträda mot desamma, men det är emot strofen på sidan 8 i betänkandet, der det ifrågasättes, huruvida det ekonomiska karteverket kan anses medföra fördelar, motsvarande de betydliga kostnader detsamma under *alla förhållanden* måste föranleda, som jag opponerat mig. Och jag frågar, hvarför ett sådant uttalande skall förekomma i motiven? Då, såsom vi alla veta, en komité kommer att tillsättas, kan ju nämnda uttalande icke tydas annorlunda än såsom en fingervisning åt komitén, och det är denna fingervisning jag önskar skall borttagas. Om Utskottet, efter det komitén afgifvit yttrande i saken, finner nyttan icke motsvara kostnaderna, det må så vara, men jag afstyrker att nu på förhand uttala ett tvifvel, huruvida det ekonomiska karteverket kan anses medföra fördelar, motsvarande de betydliga kostnader detsamma *under alla förhållanden* måste föranleda.

Herr Hederstjerna: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande, som fälles af siste talaren, då han förra gången hade ordet, att nemligen Utskottet vid afgifvande af ifrågavarande förslag icke tagit hänsyn till de förenklingar, som med afseende å det ekonomiska karteverkets bearbetande skulle kunna vidtagas. Jag vill därför upplysa, att afdelningschefen för Generalstabens topografiska afdelning i sitt underdåniga memorial förklarar, att några förändringar ledande till förenkling af ifrågavarande kartearbete ej mera kunna företagas. Häröf har jag velat upplysa, för att visa, att Utskottet verkligen tagit hänsyn till omförmälda förhållande.

Grefve Mörner, A: Det yttrande af Utskottet, som här väckt det mesta motståndet, tror jag väl kunna försvaras dermed, att det icke innefattar en fingervisning att arbetet måtte ske i den ena eller andra riktningen, utan endast innebär uttalandet af en önskan, att det uppdrag, som Kongl. Maj:t ämnar gifva åt komitén, måtte lemnas i en vidsträcktare omfattning, än hvad af de Riksdagen tillhandakomna handlingar synes vara afsedt. Det ändamål, hvarför komitén skulle tillsättas, finnes angifvet på sidan 8 i betänkandet, der det heter, att "Kongl. Maj:t beslutat att åt en komité af sakkunnige män uppdraga att, efter tagen kännedom af den utaf afdelningschefen för Generalstabens topografiska afdelning i ämnet verkställda utredning och noggrann pröfning af alla på saken inverkan förhållanden, *ej mindre* afgifva utlåtande, huruvida nu gällande bestämmelser angående de ekonomiska kartearbetena i mellersta och södra delarne af Sverige vore i allo ändamålsenliga eller borde i ett eller annat hänseende ändras samt

om och på hvad sätt de för dessa kartarbetens fullbordande beräknade kostnader skulle kunna minskas, *än äfven* i öfrigt göra de framställningar angående så väl de topografiska och ekonomiska karteverken som och geologiska- och sjökarteverket, hvilka möjligen kunde finnas vara af behovet påkallade och kunna leda till lättnad vid de olika arbetenas utförande.“

I detta uttalande förekommer icke något derom, att komitén skulle befallas taga i öfvervägande, huruvida det ekonomiska karteverkets fortsättande vore lämpligt, eller icke, utan Utskottet har ju blott uttryckt en önskan, att komiténs verksamhet måtte varda utsträckt äfven till denna fråga. Jag tror därför, att det är så mycket större skäl att låta Utskottets motiv kvarstå, som nyttan af det ekonomiska karteverket här blifvit af flere talare högeligen prisad. Denna nytta torde icke heller böra bestridas, men är dock för närvarande icke så stor, enär resultatet af det ekonomiska kartarbetet numera ligger förvaradt i arkiv, oåtkomligt för allmänheten, och således, enligt min åsigt, är utan synnerligt gagn. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle: Med anledning af den föregående talarens yttrande får jag meddela, att ekonomisk karta är utarbetad för 2 härad af Stockholms län och att det lyckats från arkivet utfå dessa kartor, af hvilka den för det ena häradet är fullt färdig och den för det andra åter snart blir tillgänglig.

Herr Odelberg: Jag ber att få komplettera Herr Stråles yttrande med den upplysning, att äfven i Örebro län hafva flera häradskartor, som blifvit färdigritade efter det Riksdagen indrog anslaget till dessa kartors gravering, blifvit graverade och utgifna på föranstaltande och bekostnad af länets hushållningssällskap eller landsting, och antagligt är att så kommer att ske äfven inom andra län, hvartefter det uppmätning och omritning af kartorna egt rum.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels att Kammarén väl skulle bifalla Utskottets förslag, men ogilla motiveringen, för så vidt den innebure tvifvel om gagnet af fortsättandet utaf det ekonomiska karteverket för rikets mellersta och södra delar; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på bifall till punkten med ogillande af Utskottets motivering i ofvannämnda hänseende, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande. Flere ledamöter begärde votering.

*Ekonomiska
kartverket.
(Forts.)*

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller 6:te punkten i Stats-Utskottets utlåtande
N:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, beslutar Kammaren att, med ogillande af allt, hvad i Utskottets motivering förekommer derom, att nyttan af fortsättandet utaf de ekonomiska kartarbetena inom rikets mel-lersta och södra delar torde kunna betvivlas, bifalla Utskottets ifrågavarande hemställan“.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—53.

Nej—37.

7:de—15:de punkterna.

Biföllos.

16:de punkten.

Mom. a—c.

Biföllos.

Mom. f.

*Förberedan-
degranskning
af Jernvägs-
trafikstyrel-
sens förvalt-
ning.*

Herr Wennerberg: Att åter vilja ifrågasätta grundlags-enligheten af det sätt, hvarpå den anmälan, Stats-Utskottet gjort i detta moment, blifvit framställd, kan icke falla mig in. Alla tvifvel i afseende derpå hafva hos mig fallit, sedan Kongl. Maj:t, på en dylik anmälan af Riksdagen förra året, tillsatte en sådan extra revision, som nu är i fråga.

Jag vill icke neka, att jag förliden riksdag också hyste någon fruktan, att man på detta sätt skulle inrätta ett stående embetsverk. Denna fruktan, som delades äfven af andra, kvarstår dock icke mera än till en viss grad, ty ett embetsverk, låt vara ett nytt, om det gör nytta, är väl icke något, för hvilket man bör rädas.

Detta oakadt står jag nu ungefär på samma punkt som vid förra riksdagen och skulle helst se, att ett afslag å Utskottets ifrågavarande hemställan från Kammarens sida egde rum; men med afseende på det omisskännliga gagn, som den sista revisionen åstadkommit, ett gagn, som jag är synnerligen villig att erkänna, och då icke troligt är, att Riksdagen denna gång vill förkasta Ut-

skottets hemställan om en sådan revisions tillsättande, så ämnar icke heller jag motsätta mig detsamma.

Deremot är jag icke fullt ense med Utskottet om den utsträckning denna revisions verksamhet skulle erhålla. I detta afseende har äfven inom Utskottet olika meningar gjort sig hörda, i det att åtskillige dess medlemmar velat utsträcka den blifvande granskningen "till förhållandena å jernvägslinierna" och till förvaltningen inom styrelsen för statens jernvägsbyggnader, då åter andra velat inskränka den till förvaltningen af jernvägstrafiken. Ty om man med mig erkänner det gagn, den förra extra revisionen åstadkommit, och ser, huru den framställt sina åsikter rörande denna sak, kommer man snart till det resultat, att ett för strängt begränsande af extra revisionens verksamhet endast gifver anledning till ett ständigt tillsättande år efter år af dylika revisioner med alltför speciela objekt för deras verksamhet. Deremot tror jag, att en sådan extra revision med friare händer skulle kunna på kort tid åstadkomma hvad Riksdagen åsyftar, nemligen en klar inblick i alla med statens jernvägstrafik närmare samband egande förhållanden, och jag vill derföre föreslå, att denna extra revision, i händelse Kammaren beslutar att hos Kongl. Maj:t göra anhållan om en sådan och Kongl. Maj:t finner för godt att tillsätta den, måtte få sig uppdraget att söka åstadkomma en noggrann utredning i afseende på förhållanden, som på det närmaste sammanhänga med dem, hvilka det skulle vara revisionens egentliga skyldighet att reda.

Jag tviflar icke att, då jag säger detta, de skola finnas som tro, att jag i förtäckta ord vill återkomma till hvad jag förliden riksdag åsyftade, nemligen att få revisionens verksamhet utsträckt till förvaltningen inom styrelsen för postverket. Detta är dock icke helt och hållet förhållandet, ty genom den extra revision, som af Kongl. Maj:t tillsattes förra året, torde i detta afseende redan vara gjordt allt hvad man i främsta hand kunnat af revisionen begära, och det kan icke vara annat än glädjande för mig att se, att de tvifvel, jag hyste förra riksdagen om lämpligheten af nuvarande anordning i fråga om betalning för transporter å jernvägarne för postverkets räkning, så helt och hållet blifvit af extra revisionen konstaterade. Den har nemligen just derpå fäst Riksdagens uppmärksamhet, och jag skall till stöd för mitt yrkande taga mig friheten att ur dess redogörelse för resultaten af sin verksamhet i denna del anföra några ord.

I inlagan till Kongl. Maj:t heter det nemligen:

"Komiterade hafva vidare fäst uppmärksamheten vid det förhållande, att jernvägstrafiken för åtskilliga för statens räkning verkställda transporter ej uppbär godtgörelse, som motsvarar derför erforderliga kostnader. I nämnvärd mån eger detta förhållande egentligen rum vid de transporter, som verkställas i och för postbefordringen."

Sedan kommer en närmare utredning om detta förhållande, och slutligen heter det:

Första Kammarens Prot. 1877. N:o 8.

Förberedande granskning af Jernvägstrafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

”Hade denna summa influtit bland jernvägarnes inkomster, skulle trafikvinsten hafva ökats med motsvarande belopp och uppgått till 6,256,081 kronor, hvarigenom på samma gång utgiftsprocenten minskats från 57,9 till 56,6 och ränteafkastningen på anläggningskapitalet vuxit med 0,24 procent.

För komiterade synes det som en förändring vid det sålunda anmärkta förhållandet borde vidtagas, så att den verkliga kostnaden för postbefordringen komme att drabba postverket och ej, såsom nu sker, till stor del belasta jernvägstrafiken.“

Denna revisionens åsigt har äfven delats af de vanliga statsrevisorerna, som på sidan 84 af den till innevarande Riksdag afgifna berättelse om verkställd granskning af statsverkets styrelse och förvaltning under år 1874 uttalat sig så:

”I afseende å den godtgörelse, som från Postverket kommer Trafikstyrelsen till handa, hafva komiterade framhållit, hurusom den ingalunda motsvarar den verkliga kostnaden för befordrandet af alla Postverkets försändelser och än mindre lemnar behörigt bidrag till förräntande och amortering af det i jernvägarne nedlagda kapital. Statsrevisorerna, som hysa den föreställning, att framgången af en statsinstitutions verksamhet icke må höjas på en annans bekostnad, hafva derföre velat å förhållandet fästa Riksdagens uppmärksamhet.“

Min värdsamma mening är alltså, att, sedan så väl den af Riksdagen begärda och af Kongl. Maj:t tillsatta extra revisionen som ock den vanliga statsrevisionen framkommit med dessa anmärkningar, man icke, utan att begå ett fel, kan fortfarande inskränka extra revisionens åtgörande blott och bart till det, som rör jernvägstrafikens egen förvaltning. Jag vågar tro, att en utsträckning af revisionens verksamhet icke skall eller ens kan af densamma missbrukas, och får derföre, i det jag ånyo betonar, att jag icke bestämdt och endast åsyftar en utsträckning af extra revisionens granskningsrätt till postverkets förvaltning, föreslå, att den nu ifrågasatta anhållan från Riksdagen till Kongl. Maj:t måtte erhålla följande förändrade lydelse:

”att Riksdagen må i underdånighet anhålla, det ville Kongl. Maj:t i nåder förordna lämpligt antal utanför förvaltningen af statens jernvägstrafik stående sakkunnige män, med uppdrag att före nästinstundande statsrevision företaga en förberedande granskning af såväl styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning som ock, i den mån de finna det för denna gransknings fullständighet och noggrannhet nödigt, af sådan annan styrelseförvaltning, som med den förstnämnda finnes stå i närmare samband.“

Herr Ekman, Carl: Då den framställning, som Stats-Utskottet gjorde vid förra riksdagen om tillsättande af en särskild komité, för att granska jernvägstrafikstyrelsens förvaltning, förevar till öfverläggning i denna Kammare, mötte detta förslag ganska mycket motstånd, derföre att Utskottet hemställt, att en sådan komité borde hvarje år tillsättas för att, innan statsrevisorerna sammanträdde, hafva verkställt en förberedande granskning. Detta

Stats-Utskottets förslag tolkades af åtskilliga utaf Kammarens ledamöter såsom något, som stod i strid med grundlagens bestämmelse om sättet för verkställande af den i samma lag föreskrifna granskning af statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning. Kammaren gick dock slutligen in på förslaget, sedan under diskussionen uttalats den åsigt, att en sådan tillfällig utredning af förhållandena vid statens jernvägs- trafik kunde vara nyttig och att efter vissa års mellantid en dylik granskning borde ånyo förekomma. För min del får jag erkänna, att det resultat, som erhöles af den extra revision, hvilken förra året egde rum af nämnda förhållanden, är särdeles fördelaktigt. Jag tror dock icke att, då en sådan extra revision sker hvarje år, man alltid skall vinna lika stort resultat af densamma, och jag föreställer mig derföre, att man gerna kunde låta t. ex. fem år förflyta, innan en dylik granskning af statens jernvägs- trafik borde ånyo förekomma. Men då åsigtarna inom Stats-Utskottet varit temligen eniga derom, att denna granskning borde årligen ega rum, har jag i denna del icke velat motsätta mig hvad flertalet önskat. Deremot kan jag icke förena mig i majoritetens inom Utskottet framställning derom, att granskningen jemväl skulle utsträckas till statens Jernvägsbyggnadsstyrelse, och ännu mindre kan jag biträda den siste talarens förslag. Det innefattar just hvad jag fruktade, eller att, sedan man börjat med att under denna extra revision draga Jernvägsbyggnadsstyrelsen, man önskar att dertill lägga postverkets förvaltning, och så kan man komma att draga in alla öfriga förvaltningar under granskning af denna revision, som skall arbeta före den i grundlagen föreskrifna. Då blir det enligt mitt förmenande ett verkligt brott mot grundlagens bestämmelse. Jag kan icke neka, att statens Jernvägsbyggnadsstyrelse har mycket gemensamt med Jernvägs- trafikstyrelsen, och att det blir svårt för denna extra revision att nöjaktigt utreda förhållandena beträffande jernvägs- trafiken, om den icke blir satt i tillfälle att, för ett riktigt bedömande af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning, erhålla nödiga uppgifter angående Jernvägsbyggnadsstyrelsens åtgärder; men jag kan icke föreställa mig, att det för ett sådant ändamål skulle behövas att i en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att revisionen måtte omfatta båda dessa styrelser. Jag hade tänkt, att det enklaste sättet vore, att revisionen anhöll hos Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t täcktes låta anbefalla Jernvägsbyggnadsstyrelsen att lemna sådana upplysningar, hvaraf revisionen kunde vara i behof för att bedöma Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning. Jag tror, att så ofta eger rum vid utredning af särskilda ämnen, som af Kongl. Maj:t förordnas. Då de för utredningen tillsatta personer finna sig vara i behof af upplysningar, anhålla de hos regeringen, att dessa upplysningar måtte varda dem meddelade, och på denna väg kunde ju komitén få veta hvad den önskar. På dessa skäl anhåller jag om proposition derå, att Kammaren måtte bifalla mom. f med den förändring i redaktionen, att momentet komme att lyda sålunda:

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

”att Riksdagen må i underdådighet anhålla, det ville Kongl. Maj:t i nåder förordna lämpligt antal utanför förvaltningen af statens jernvägstrafik och dess jernvägsbyggnader stående sakkunnige män, med uppdrag att före nästinstundande statsrevision företaga en förberedande granskning af Styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning.“

Grefve Beck-Friis: Det torde icke kunna förnekas, att den revision, som nu är i fråga, är temligen oformlig, ty så måste det väl anses, när Riksdagen går in till Kongl. Maj:t och begär, att han skall utse personer, som skola granska en Kongl. förvaltning; men en sådan granskning betingas dock i förevarande fall af särskilda förhållanden. Såsom Herrarne torde erinra sig, kom frågan derom först på tal därför, att statsrevisionens tid är så knapp och antalet af de personer, som förrätta den, så ringa, att de icke kunna medhinna granskningen af den vidlyftiga förvaltning, som staten fått genom jernvägarne. Att denna förvaltning icke är oviktig synes deraf, att nära en fjerdedel af statens inkomster inflyta genom rörelsen på statens jernvägar. Det är då gifvet, att med denna förvaltning uppstår ett annat förhållande än med de förvaltningsgrenar, som vanligen utgöra föremål för Riksdagens revisorers uppmärksamhet. Då man fann, att desse icke kunde åt jernvägsförvaltningen egna den tid, som sakens vikt fordrade, och en förändring i statsrevisions-institutionen icke är möjlig utan en grundlagsförändring, påfann man utvägen att åt en särskild komité öfverlemla granskningen af denna förvaltning; och jag för min del är glad öfver det resultat, som denna komité har framlagt. Det är onekligt, att en del fördomar, som förut funnits rörande jernvägsförvaltningen, blifvit genom de af komitén meddelade upplysningar skingrade. Jag tror därför, att till dess grundlagen kan komma att ändras så, att statsrevisionens arbete blir på annat sätt ordnad än hvad nu är fallet, det är nödvändigt att tillvägagå i likhet med hvad vid förra riksdagen egde rum. Att nu här ifrågasättes en utsträckning af den extra revisionens verksamhet, är föranlett af omständigheter som det är nödigt att något påpeka. Jernvägsbyggnadsstyrelsen har fått befallning att, innan den uppgör sina planer för nya jernvägslinier, sätta sig i beröring med Jernvägstrafikstyrelsen. De hade nemligen under tidernas lopp blifvit något främmande för hvarandra. Det förefinnes således nu ett större samarbete mellan dessa båda styrelser än förr, och det ansågs därför inom Utskottet nödigt, att komiténs arbete borde omfatta äfven Jernvägsbyggnadsstyrelsen. Den talare, som nyss här motsatte sig detta, medgaf dock, att det vore omöjligt för komitén att fullt nöjaktigt fullgöra sitt uppdrag utan att granska äfven Jernvägsbyggnadsstyrelsens förvaltning. Jag tror därför, att Utskottets tillägg är fullt befogadt. Deremot synes det mig öfverflödigt att, såsom en annan talare föreslagit, utsträcka komiténs granskningsrätt äfven till andra grenar af förvaltningen. Det exempel han anförde bevisar detta bäst, ty utan att ett sådant tillägg, som det Herr Wennerberg nu föreslagit, då fans, tog sig

dock, såsom vi veta, förra årets komité friheten att granska äfven postverkets förvaltning, så vidt den med jernvägsförvaltningen egde samband. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Grefve Sparre: Såsom Kammaren behagade finna, har jag afgifvit min reservation mot Utskottets betänkande i denna punkt i det afseendet, att jag motsatt mig förslaget, att den ifrågasatta revisionen skulle omfatta äfven Jernvägsbyggnadsstyrelsens förvaltning. Jag tror, att en sådan utsträckning af revisionens verksamhet skulle hvarken vara riktig eller behöflig. Sambandet mellan nämnda styrelse och Jernvägstrafikstyrelsen är nemligen icke så stort, att detta skulle påkalla, att den komité, som granskar den ena af dessa styrelser förvaltning och räkenskaper, äfven skall granska den andras. Detta samband eger rum hufvudsakligen i två afseenden; det ena angår bestämmandet af stationernas läge och anordningarna vid desamma; det andra är beräkningen af kostnaderna för hvarje särskild till Trafikstyrelsen aflemd bandel. Hvad den första beröringspunkten beträffar, är numera stadgadt, att Byggnadsstyrelsen vid hvarje tillfälle skall underställa Trafikstyrelsens pröfning förslag till anordnande af stationer m. m. Naturligt är, att i sådana fall någon meningskiljaktighet kan uppstå emellan dessa båda styrelser då den ena vill emottaga banorna i det mest kompletta skick, den andra deremot så billigt som möjligt komma ifrån dylika arbeten; men jag tror, att en granskande komité i det afseendet intet kan uträtta.

I afseende åter å kostnaderna för de särskilda bandelarne, ställer sig saken ungefär på samma sätt. Svårigheten att uträkna dessa kostnader härrör i främsta rummet deraf, att Byggnadsstyrelsens och Trafikstyrelsens räkenskaper afslutas på olika tider. Den förstnämnda styrelsens räkenskaper skola nemligen vara afslutade före utgången af nästpåföljande kalenderår, under det att trafikstyrelsens afslutas två månader efter slutet af det år, räkenskaperna omfatta. Dessutom indelas på grund af en framställning af Rikets Ständer de bandelar, som byggas, i vissa sektioner, beroende på de olika naturförhållanden, som förefinnas inom området för den bana, som bygges. Det är naturligt, att om dessa sektioner icke sammanfalla med den vägsträcka som aflemnas till trafik, Byggnadsstyrelsen icke kan lämna specifika uppgifter å kostnaderna. Då dessa äro de hufvudsakligaste beröringspunkterna emellan de båda styrelserna och dessa icke betinga, att samma komité, som granskar den enas förvaltning äfven skall granska den andras, synes mig en dylik föreskrift obehöflig, men den är ej blott obehöflig utan till och med skadlig. Den synes mig skadlig därför, att det stora kapital, som staten nedlagt i jernvägarne, uppgående till öfver 157 millioner, betingar en särskild och närmare granskning, än den statsrevisorerna kunna åstadkomma, och jag vill icke tala om den granskning, som eger rum i Kammarrätten af dessa ärenden, då dess granskning hufvudsakligen måste inskränka sig till endast en siffergranskning, så mycket mer som förvaltningen af statens

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

jernvägar har ett djupt ingripande inflytande på den ekonomiska utvecklingen af vårt land, och i samma mån man utsträcker denna granskning till andra embetsverk, förringar man dess verksamhet på det område, inom hvilket den egentligen bör röra sig.

Ett bifall till det af den ärade talaren från Kronobergs län väckta förslag måste jag af samma skäl motsätta mig och instämma med en ledamot af Utskottet som nyss påpekat, att det skäl, samme talare anförde för sin åsigt, just var ett skäl för att visa obehöfligheten af hans förslag, ty hvarje förhållande, som står i samband med och berör jernvägstrafiken, kan af komitén tagas i betraktande. Jag tror äfven, att ett sådant stadgande, som nu blifvit föreslaget, skulle hafva sina vådor med sig, deri att komiténs arbeten komme att svälla ut och sträcka sig först till det ena och sedan till det andra området, hvarigenom vi måhända slutligen skulle få en fullständig underrevision, som vår grundlag icke känner till och som skulle hafva samma fel, som den nuvarande statsrevisionen, nemligen att den icke hunne med, hvad den hade sig uppdraget.

Jag yrkar bifall till Herr Ekmans förslag.

Herr Wennerberg: Jag nästan beklagar, att jag icke har tillräckligt starka inkast från de föregående talarne att bemöta.

Hvad nu först beträffar de två siste talarne anmärkning att, såsom jag yttrat, den tillsatta extra revisionen redan tagit sig friheten undersöka postverkets förvaltning, hvarför det ju står densamma lika fritt att göra det framdeles, så tillbakakastar jag den anmärkningen, som nu skulle vara ett farligt argument emot mig, just mot *dem*, som hylla den af reservanterne framställda meningen. Hvad hindrar nemligen då den extra revisionen att med samma frihet, som den tog postverkets, äfven taga under ompröfning förvaltningen af Jernvägsbyggnadsstyrelsens medel? Om det är en gång för alla godkänt, att en extra revision må sträcka sin verksamhet till hvad som helst, som eger sammanhang med det egentliga föremålet för dess arbete, ser jag icke hvad som hindrar en möjligen blifvande revision för Jernvägstrafikstyrelsens förvaltning att taga ett så nära liggande föremål som Jernvägsbyggnadsstyrelsens räkenskaper i betraktande. Och att detta blir en nödvändighet, skall visa sig icke blott i nämnda afseende, utan äfven fortfarande i afseende å postverket. Denna extra revision, på hvilkens arbete jag sätter stort värde för den utredning, det lemnat i afseende å dessa båda nära hvarandra liggande styrelser förvaltning, yttrar också detsamma; och då statsrevisorerna äfven äro af samma åsigt, borde väl ingen af oss draga i tvifvel, att icke den egentliga olägenheten uti Jernvägstrafikstyrelsens förvaltning, hvarifrån så många olika för densamma sårande omdömen ledt sitt ursprung, just är den, att dessa två styrelser förvaltningar äro för mycket hopblandade. Jag talar här icke af egen erfarenhet, utan jag har till stöd för mitt omdöme såväl den extra revisionens som statsrevisorernes åsigt och nära nog

den allmänna meningen härom. Är det nu Riksdagens syfte att erhålla klarhet uti beskaffenheten af Trafikstyrelsens förvaltning och har denna styrelse i intet afseende förlorat på den utredning, som nyss egt rum, är jag öfvertygad om, att en dylik borde företagas med postverkets förvaltning och att förhållandet skulle blifva detsamma äfven då.

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

Jernvägarne och posten äro ju af det största gagn; de kunna icke umbäras, och vi måste därför söka draga all den fördel vi kunna af de för dem nödvändiga anslagen. Allt detta är sant: men hvartill tjenar det att blanda ihop deras räkenskaper? Jag ber att i detta afseende få anföra, hvad den extra revisionen yttrat. Den säger mot slutet af sitt utlåtande: "af en sådan förändring" (nemligen att den verkliga kostnaden för postbefordringen komme att drabba postverket och ej, såsom nu sker, till stor del belasta jernvägstrafiken) "borde så mycket mindre någon olägenhet behöfva uppstå, som det ej ens vore nödvändigt att någon liqid egde rum mellan de olika styrelserna. Hela förändringen kunde nemligen ske derigenom, att räkenskaperna fördes så, att i desamma upptoges full ersättning till jernvägstrafiken för den kostnad, som rätteligen bör drabba postverket". Det är mig omöjligt att inse, hvarför man sätter sig emot den nödiga undersökningen af en sak, om hvilken Riksdagen önskar erhålla så fullständig kännedom som möjligt. Intet för dessa förvaltningar förklenligt — derom är jag viss — skulle deraf blifva en följd, men reda vinnas i räkenskaper och förvaltning, många ogrundade misstankar skingras och hvardera styrelsen framstå i det ljus, hvaraf den gjort sig förtjent.

Herr Ekmans anmärkning vill jag bemöta endast dermed, att en grundlagsvidrighet uppstår icke derigenom, att man blott kvantitativt ändrar ett visst grundlagsenligt åtgörande; utan *blir* detta grundlagsvidrigt, när det utsträcker, så *var* det ock stridande mot grundlagen redan första gånge, det framträdde.

Herr Hederstjerna: Då jag deltagit i arbetet inom den komité, som Kongl. Maj:t förra året tillsatte för granskning af Jernvägstrafikstyrelsens räkenskaper, har jag varit i tillfälle förut inom Utskottet uttala, hvad jag nu ber att få upprepa. Jag anser nemligen att Riksdagen ej för ofta bör begära tillsättande af dylika komitéer, om af dess arbeten skall kunna förväntas några stora resultat; ty då meningen ej lärer vara att komitéen skall inskränka sig till granskning af sjelfva räkenskaperna utan af förvaltningen i sin helhet, och då i denna ej lärer år efter år vidtagas några omfattande förändringar, får en årligen sammanträdande komité ej i allmänhet annat att göra, än att fullfölja de beräkningar, som föregående års komité uppstått och att sålunda bygga på dess grund, ett arbete som af statsrevisorerna sjelfva torde kunna fullgöras. Om den förliedet år åter sammanträdande komitéen lyckats åstadkomma ett arbete, som kan vara till något gagn, är detta förhållande glädjande för komiténs ledamöter; men behöfver icke leda till en begäran om en redan innevarande år åter sammanträdande komité.

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

Oaktadt denna min inom Utskottet uttalade åsigt, att det vore mera skäl att efter någon längre tids förlopp begära en dylik komité's tillsättande, icke derstädes vann gehör, så och då jag visserligen ansåg en redan i år företagen revision ej vara till stort gagn men ej heller till mehn eller skada för förvaltningen, har jag icke reserverat mig mot Utskottets beslut att nu ytterligare begära tillsättandet af en komité för ifrågavarande ändamål.

Hvad åter beträffar den utsträckning i komiténs arbeten, som Utskottet nu föreslagit, ber jag få upplysa, att det för komité'n varit nödvändigt att från Byggnadsstyrelsen infordra de upplysningar, som voro behöfliga för uppgörandet af de kostnadsberäkningar, hvilka komité'n framlagt. De upplysningar, som icke kunde fås hos Trafikstyrelsen, lemnades visserligen beredvilligt af Byggnadsstyrelsen; men pluraliteten inom Utskottet ansåg att då ifrågavarande uppgifter vore nödvändiga och det icke finge bero på Byggnadsstyrelsens godtfinnande att lemna dem eller ej, borde Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhålla om granskning äfven af sistnämnda styrelses förvaltning.

Att, såsom den ärade representanten från Kronobergs län föreslagit, utsträcka komiténs arbeten än vidare, tror jag icke vore lämpligt och kan icke rätt föreställa mig, huru vidsträckt han menar, att sådant skulle ske. Skulle det vara ända derhän, att komité'n skulle få att granska hela förvaltningen af de verk, som haft någon beröring med Trafikstyrelsen under det år, som komiténs arbeten afser, fruktar jag, att detta arbete blefve så omfattande, att det icke skulle hinna fullgöras före statsrevisionen. Skall åter komité'n granska endast de förvaltningsåtgärder, som ega beröring med Trafikstyrelsens, kan komité'n göra detta utan något särskildt uppdrag, ty de finnas då i Trafikstyrelsens räkenskaper.

Jag har, för min del, icke något yrkande att göra, utan öfverlemnar åt Kammaren att besluta i detta ämne.

Herr Wallenberg: Den siste talaren upplyste, att komité'n hade från Byggnadsstyrelsen begärt och beredvilligt erhållit alla de upplysningar, som varit nödvändiga för bedömandet af förhållandena inom Trafikstyrelsen, och denna omständighet har varit det skäl, hvarför man velat utsträcka revisionens verksamhet till en granskning äfven af den förstnämnda styrelsens förvaltning. Mig synes, att om man *icke* erhållit från Byggnadsstyrelsen alla de upplysningar, som varit erforderliga, då kunde det vara ett skäl att anhålla om en dylik utsträckning af granskningsrätten; men sådant förhållandet nu visat sig, synes detta icke behöfligt. Att inlåta sig uti en granskning af Byggnadsstyrelsens förvaltning utöfver den, som statsrevisorerna i alla fall skola fullgöra, leder icke till annan påföljd, än att man måhända får veta att byggnaden varit ganska dyr, men någon hjälp deremot kan ingen särskild revision åstadkomma. Jag tror, att ju mer man utsträcker verksamheten hos en sådan komité, som den ifrågavarande, desto svagare blir verkan, och anhåller jag därför få instämma med den

ärade ledamot af Stats-Utskottet, som yrkade, att komiténs verksamhet måtte inskränkas till samma område som nästlidet år.

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förrättning.
(Forts.)

Grefve Mörner, Axel: Lika med hvad föregående talare yttrat, hyser jag den tanken, att det icke är nödvändigt, icke heller tjenligt att utsträcka den ifrågavarande komiténs åligganden till en granskning äfven af Jernvägsbyggnadsstyrelsens förvaltning. Genom en dylik utsträckning komme komiténs arbeten att blifva allt för vidlyftiga och dess uppmärksamhet att afledas från det mål, som egentligen bör utgöra föremål för dess verksamhet. Jag tror, att skälet, hvarför Riksdagen förra året begärde tillsättandet af ifrågavarande komité, var att man önskade få utredt, huruvida Trafikstyrelsen skötte sina åligganden på ett *affärsmässigt* sätt. Ty denna styrelses verksamhet afser ju en affär och det var för att erhålla kännedom om, huruvida rörelsen bedrefs på ett för staten ändamålsenligt sätt, som man önskade en sådan utredning. Deremot tror jag icke, att det förefans eller nu förefinnes några misstankar, som behöfva undanrödjas. För min del åtminstone har jag icke hört, att några sådana yppat sig, vare sig mot Trafikstyrelsen eller mot något annat af våra embetsverk. Att det skulle vara nödvändigt utsträcka komiténs granskningsrätt äfven till Byggnadsstyrelsen, därför att komitén funnit sig behöfva infordra upplysningar derifrån, anser jag icke vara nödvändigt. När sådana upplysningar behöfts, hafva de erhållits och de komma icke heller framdeles att vägras, derest de begäras på ett lagligt sätt. Men att begära och erhålla upplysningar är något annat, än att hafva till åliggande att verkställa en granskning, hvilket är en befallning att ingå i detalj, och en sådan anser jag icke bör höra till komiténs uppdrag. Ett ytterligare skäl, som talar emot en utsträckning af komiténs åligganden, är det, att för densamma icke finnes någon instruktion. Den åt statsrevisorerna uppdragna granskning af samtliga embetsverks förvaltning och räkenskaper är i grundlagen fastställd och närmare bestämd uti en för dem utfärdad instruktion. En komité, sådan som den ifrågavarande, erhåller visserligen i allmänna ordalag föreskrifter, hvad den har att göra, men dessa äro icke så fullständiga, att de kunna sägas utgöra någon instruktion. Icke heller tror jag, att det vore lämpligt att åt en sådan tillfällig komité uppdraga en mera vidsträckt granskningsrätt, som sedermera kunde utsträckas till flera embetsverk, utan den torde helst böra hållas inom ett visst begränsadt område. På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag få yrka bifall till herr Ekmans förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o) att det förevarande momentet skulle bifallas; 2:o) af herr *Wennerberg*, att momentet måtte godkännas med följande förändrade lydelse: "Att Riksdagen må i underdånighet anhålla, det ville Kongl. Maj:t i nåder förordna lämpligt antal utanför förvaltningen af statens jernvägstrafik stående sakkunnige män, med upp-

Förberedande granskning af Jernvägstrafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

drag att före nästinstundande statsrevision, företaga en förberedande granskning af så väl styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning, som ock, i den mån de finna det för denna granskning fullständighet och noggrannhet nödigt, af sådan annan styrelseförvaltning, som med den förstnämnda finnes stå i närmare samband"; 3:o) af Herr *Ekman*, att Kammaren skulle antaga momentet med den ändring, att detsamma erhöles följande lydelse: "att Riksdagen må i underdånighet anhålla, det ville Kongl. Maj:t i nåder förordna lämpligt antal utanför förvaltningen af statens jernvägstrafik stående sakkunnige män, med uppdrag att före nästinstundande statsrevision företaga en förberedande granskning af styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning."

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på antagande af Herr *Wennerbergs* förslag, då svaren likaledes utföllo med många nej och några ja, och slutligen proposition på Herr *Ekmans* yrkande, hvilken proposition besvarades med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Mom. g.

Herr Rydqvist: För min del måste jag bekänna, att jag icke kunnat inse något verkligt skäl för det förslag, som Stats-Utskottet gjort i denna punkt. Jag kan ej heller inse, att ett bifall till detsamma vore lämpligt, än mindre att det kunde medföra någon fördel. Utskottet har stött detta sitt förslag på det utlåtande, som afgifvits af de komiterade, hvilka till förberedande granskning förehaft jernvägstrafikens förvaltning för 1874, och på deras åsigt, "att jernvägstrafiken bör betraktas såsom en utom statsförvaltningen stående industri, hvars omkostnader icke lämpligen böra, på sätt nu eger rum, år efter år skenbart stegra statsutgifterna." Jag har mycket funderat på hvad meningen kan vara med talet om den *skenbara* stegringen af utgifterna. För min del tycker jag, att statsutgifterna för jernvägstrafiken år efter år i *verkligheten* stegrats, och högst sannolikt torde vara, att dessa utgifter i en lång framtid komma att stegras. Då kan jag icke se det olämpliga i den hittills följda regeln för statsregleringens uppgörande, att man å ena sidan bland statens inkomster upptager bruttoinkomsten af jernvägstrafiken, och å den andra sidan bland statsutgifterna under Sjette hufvudtiteln, kostnaderna för trafiken. Så har hittills varit förhållandet och Stats-Utskottet har äfven tillstyrkt samma förfarande för 1878 års statsreglering. Bruttoinkomsten upptages nemligen till 17,350,000 kronor och anslaget till jernvägstrafiken till 11,641,000 kronor, eller 587,000 kronor högre än i nu gällande statsreglering. Härigenom kan man således med lätthet beräkna den kalkylerade nettoinkomsten.

Det må vara, att jernvägarne böra anses såsom en industriell inrättning, hvilken staten åtagit sig, men då de bereda inkomster å ena, och utgifter på andra sidan, vet jag icke hvarför något

undantag skulle göras för dem. På samma sätt borde man då, i stället för att särskildt upptaga bruttoinkomsten af tullen och särskildt utgifterna för tullen, endast beräkna nettoinkomsten af tullen. Jag kan ej finna något fördelaktigt i den föreslagna reformen, utan anser den hittills nyttjade uppställningen af budgeten vara redigast och lämpligast, äfven hvad angår jernvägstrafiken, hvarför den fortfarande bör begagnas. Således anhåller jag om afslag å den nu föredragna punkten.

Förberedande granskning af Jernvägs- trafikstyrelsens förvaltning.
(Forts.)

Herr Wallenberg: I motsats till den siste talaren, som yrkade afslag å förevarande moment, anhåller jag om bifall till det samma. Den, som med uppmärksamhet tagit kännedom om Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, har kunnat inhemta att siffrorna blifvit der så grupperade, att man tydligen går i den riktning att vilja komma till full klarhet i denna fråga, och för detta mål behöfves icke mycket mer än att tillfredsställa den önskan som Stats-Utskottet här uttryckt. Det är en af de mest viktiga saker att få veta, hvad det afkastar som man eger, och man skall aldrig vara rädd att se siffror stint i ögonen, ty de äro alltid lärrika. Hittills har man kunnat se de mest vidunderliga uppgifter om jernvägarnas verkliga eller förmenta afkastning och ingen har kunnat vederlägga dem af brist på tillförlitliga sifferuppgifter. För öfrigt är med särskildt afseende å fortsättningen af statens jernvägsbyggnader af största vikt att få se, hvad de redan färdigbygda verkliga kosta årligen och huru räntan för statsskulden tynger på budgeten. Jag anhåller därför om bifall till detta välbetänkta förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels afslag derå, framställes proposition på bifall till momentet och besvarades med ja.

17:de—20:de punkterna.

Biföllos.

21:sta punkten.

Friherre von Essen: Såsom kammaren torde erinra sig, innehålla de uti förevarande punkt omnämnda motioner att "Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t i nåder täcktes genom sakkunnige personer låta utreda, på hvad sätt och med huru stor kostnad ett läroverk, afsedt för teoretisk landtmannabildning till hufvudsakligen samma mått som den i våra nuvarande landtbruksinstitut meddelas, skulle till gagn för vestra Sveriges jordbruk kunna upprättas i Skara, med anlåtande af de hjälpmedel, som der varande läroanstalter och andra inrättningar erbjuda och till Riksdagen göra nådig proposition om upp-

Upprättande af ett landtbruksläroverk i Skara.

Upprättande
af ett landt-
bruksläro-
verk i Skara.
(Forts.)

rättandet af ett dylikt läroverk samt att Riksdagen måtte till be-
stridande af kostnaderna för denna utredning ställa till Kongl.
Maj:ts förfogande ett belopp af 2,000 kronor.

Denna framställning har Utskottet tillstyrkt Riksdagen att
afslå, hufvudsakligen på det skäl, att Utskottet ansett i första
rummet böra undersökas, huruvida tillräcklig anledning förefinnes
att ifrågasätta anläggningen af ett nytt landbruksläroverk samt
att den i första hand erforderliga utredning lämpligast kan ävä-
gabringas genom vederbörande landstings och hushållningssällskaps
försorg. Motionärerne hade föreställt sig, att den utredning, som
Utskottet här afsett, berörde en fråga, som Riksdagen kunde be-
döma utan föregående behandling af någon komité. Denna sak
ställer sig, efter hvad det vill förefalla mig, temligen enkel. An-
talet af elever, som för närvarande kunna erhålla plats vid de
landbruksinstitut, som nu finnas, uppgår till ungefär 100, deraf
50 årligen kunna erhålla inträde. Med det stora antal unga män,
som nu vilja egna sig åt landtbruket och deri skaffa sig en högre
bildning än den som vid de lägre landbruksskolorna erbjudes, torde
det vara lätt att finna, att våra begge landbruksinstitut, vid Ultuna
och Alnarp, som bereda plats för endast 50 om året, icke mot-
svara behöfvat. Härjemte måste man bemärka, såväl att det torde
vara synnerligen kostsam att utvidga dessa institut, der bereda
utrymme för bostäder och föranstalta om kosthåll för eleverna
till större antal än det nuvarande, som ock att de egendomar, der
institutet äro förlagda, och som jemväl äro afsedda att bibringa
eleverna praktisk insigt i landtbruket, icke kunna lemna utrymme
för ett allt för stort antal elever. Fråga har uppstått — och
torde allmänt vara insedd såsom en sanning — att det kan vara
skäl att tänka på att anlägga landbruksläroverk, hvilka ej skulle
vara afsedda att lemna eleverna praktisk yrkesskicklighet och
således ej behöfde vara förlagda å landet. Sådana läroverk äro,
såsom känt är, mångenstädes i utlandet inrättade, der den teore-
tiska landtmannabildningen om vintrarne lemnas unga män, som
om somrarne inhemta yrkesskicklighet vid mindre landtegendomar.
Härigenom beredes tillfälle till undervisning för ett vida större
antal elever än vid våra institut, sådana förhållandena der nu
äro. Erkänner man, att antalet platser vid våra institut är för
ringa och att ett nytt läroverk således är behöfligt, måste man
äfvén erkänna, att detta är mest behöfligt för vårt lands meller-
sta provinser eller Götaland. De klimatiska förhållandena vid
Ultuna och Alnarp samt dessa instituts lägen äfvensom dessa
egendomars jordmän, som är väsentligen olika den i rikets mel-
lersta provinser, göra att samma metoder, som vid Alnarp och
Ultuna användas, icke äro fullt tillämpliga för de provinser, hvar-
om jag nyss talat. Jag tror således, att det finnes fullt giltiga
skäl för det antagande, att ett landbruksläroverk i denna del af
landet är behöfligt, ehuru det kan vara tvifvel om, hvilken plats,
som är den lämpligaste. Nödvändigt är likväl i främsta rummet
att platsen eger ett centralt läge och är försedd med goda kom-
munkationer, och från denna synpunkt är nära nog hvilken stad

Upprättande af ett landtbruksläroverk i Skara. (Forts.)

som helst i Vestergötland, Östergötland och Småland lämplig, der bostäder finnas för eleverna och lärarekrafter vid något elementarläroverk stå till buds. Nu är förhållandet, att i dessa afseenden skulle Skara vara särdeles lämpligt, ty der finnas lärare att tillgå från veterinärläkningen och dessutom kommer ju en kemisk försöksstation att der upprättas. Detta har för motionärerne utgjort anledningen att föreslå Skara såsom platsen för ett nytt läroverk. Emellertid, då motionerna ej vunnit någon framgång inom Utskottet, tillåter jag mig icke göra något yrkande om bifall till desamma, så vida ej någon annan ledamot af Kammaren vill framställa ett sådant. Afsigten med hvad jag yttrat har varit att redogöra för de skäl, som ledt motionärerne.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

22:dra—29:de punkterna.

Biföllos.

30:de punkten.

Biföllos.

Mom. a.

Herr Wærn: Kongl. Maj:t har under denna punkt föreslagit några anslag på *ordinarie* stat. Utskottet har tillstyrkt dem, men på *extra* stat. De motiv, som Utskottet därför gifvit, innefattas i dessa ord: "Enär, enligt Utskottets förmenande, tillräcklig erfarenhet likväl ännu ej torde vara vunnit beträffande lämpligaste sättet för fyllandet af ifrågavarande behof, har Utskottet icke kunnat biträda Kongl. Maj:ts förevarande nädiga framställningar hvad angår de äskade anslagsbeloppens uppförande på *ordinarie* stat, utan ansett sig nu böra allenast tillstyrka desammas beviljande på *extra* stat."

Det kan nu tyckas, som vore det temligen likgiltigt, om anslagen uppföras på *ordinarie* eller *extra* stat, och här har många gånger förekommit och förekommer på flera ställen i detta betänkande det skäl för att gifva anslag på *extra* stat, att man tycker någon tids erfarenhet om dem böra vinnas, innan man sätter dem på *ordinarie* stat. Jag kan finna detta rätt och respekterar skälet, om det är fråga om ett nytt anslag, eller ett som är underkastadt många förändringar, och äfven kan jag tänka mig det lämpligt vid delning af ett anslag, när en del går till aföning och en annan del till ett arbete, som är vexlande till sin natur. Det finnes således flera skäl, hvarför man kan och bör uppföra ett anslag på *extra* stat; men det bör väl vara något system i det fallet, för att icke i högsta grad omöjliggöra all öfversigt af statsregleringen, och här synes mig, att många skäl tala för att detta anslag kommer på *ordinarie* stat. I det nu upplästa momentet är icke fråga om något, på hvilket Utskottets ord, att man icke vunnit tillräcklig

erfarenhet om *lämpligaste sättet för fyllande af behovet*, är tillämpligt, utan om en anslagsförhöjning, som skall inträda efter fem års tjänstgöring, således om en del af en persons arvode; och den skall bestämmas lång tid förut. Nu måtte väl en del af ett arvode hafva samma natur, som den öfriga delen, och om man försäkrar en person, att han efter fem års tjänstgöring skall få en löneförhöjning, förefaller det mig, att denna bör stå på ordinarie stat, ty den har fullkomligt samma natur som sjelfva det ursprungliga arvodet. Jag kan icke finna, att Utskottets motiv då är tillämpligt, utan att det är vida lämpligare att uppföra samma anslag på ordinarie stat. Samma förhållande återkommer i de följande momenten, om hvilka jag tillåter mig att nu yttra mig, ty jag har samma yrkande vid dem. Det förekommer i punkten d) att, utöfver det på ordinarie stat uppförda belopp af 8,000 kronor till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, till enahanda ändamål må på extra stat för år 1878 anvisas 4,000 kronor. Det ursprungliga anslaget af 8,000 kronor är uppfördt på *ordinarie* stat, men nu vill man anvisa tillägget af 4,000 kronor på *extra* stat. Om någon olikhet i sättet för fyllandet af behovet kan ju icke blifva fråga, derföre att två tredjedelar af anslaget ställes på ordinarie stat och en tredjedel på extra stat, utan här är blott fråga om beloppet. Är det då icke mycket enklare och mera åskådligt att sätta allt på samma stat, i stället för att hafva 8,000 kronor på ordinarie stat och 4,000 kronor på extra stat. Den gamla frågan om Riksdagens rätt att nedsätta ordinarie anslag, torde väl få anses vara för länge sedan afgjord. Jag kan ej finna att det är lämpligt, att man har en statsreglering, der man får leta efter samma sak på flera ställen, och jag skulle vilja bedja Stats-Utskottets ledamöter vara af den godheten att se till, om icke man kan få någon mera enkelhet i uppställningen af statsregleringen. Detta är ett erkänt behof, och skulle det framdeles befinnas att ett anslag är något för stort eller för litet, kunde ju Utskottet ändra beloppet, men det måste vara vida mera ändamålsenligt och systematiskt, om hvarje anslag till en och samma sak finnes på ett ställe och ej, fördeladt i olika poster, måste sökas på flera. Och då nu detta anslag redan finnes på ordinarie stat, så hemställer jag att tillökningen äfven måtte derpå uppföras och med förutvarande belopp till en summa sammanslås.

Grefve Beck-Friis: Jag ber att få hänvisa till pag. 121 af Civilministerns anförande till Statsrådsprotokollet, hvaraf visar sig att Riksdagen sjelf tagit initiativet till ifrågavarande anslags uppförande på extra stat. Det utgick första gången år 1876 och är således så nytt, att Utskottet ansett att man borde vänta någon tid, innan det uppfördes på ordinarie stat. För öfrigt har anslaget synts vara af en mera tillfällig natur, så till vida, som det sannolikt snart måste förhöjas, och det kan under sådana förhållanden vara likgiltigt om det uppföres på ordinarie eller extra stat. Någon stor olägenhet af dess uppförande på extra stat bör icke kunna uppstå, ty, om jag icke missminner mig, finnas förut flera anslagsru-

briker på extra stat för understöd af sådana kringresande under-
visare.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats bifall till det förevarande momentet, hvarförutan Herr *Wærn* framställt det yrkande, att alla de i förevarande punkt förekommande anslag, hvilka blifvit af Stats-Utskottet tillstyrkta att beviljas endast på extra stat, måtte på ordinarie stat uppföras. Sistberörda yrkande afsåge, såsom Kammaren torde finna, icke det nu förevarande momentet a, utan de öfriga tre momenten, vid hvilkas föredragning yrkandet komme att af Herr Grefven och Talmannen iakttagas.

Härefter framställdes proposition på bifall till det förevarande momentet samt besvarades med ja.

Mom. b.

Efter förmälan, att Herr *Wærn* hade yrkat de här ifrågavarande anslagsbeloppens uppförande på ordinarie stat, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till momentet oförändradt och då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Mom. c.

Med tillkännagifvande, att yrkande om det i förevarande moment tillstyrkta anslagsbeloppets beviljande på ordinarie stat blifvit af Herr *Wærn* jemväl afgifvet, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till momentet enligt Utskottets förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Mom. d.

Efter att hafva yttrat, att äfven i afseende å det i förevarande moment upptagna anslagsbelopp af Herr *Wærn* yrkats, att detsamma skulle beviljas såsom förhöjning af det ordinarie anslaget, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till momentet utan ändring; och blef denna proposition med ja besvarad.

31:sta—33:dje punkterna.

Biföllos.

34:de punkten.

Herr von Möller: Stats-Utskottet har i detta betänkande Fiskevärd-
gens under-
stöd. frikostigt tillstyrkt anslag till åkerbrukets främjande, och ett anslag af icke mindre än 37,000 kronor har blifvit tillstyrkt och af

Fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

Kammaren beviljad för främjande af *slöjderna*; men då Kongl. Maj:t i anslaget till *fiskerinäringens understöd* äskat en förhöjning af 20,000 kronor, har detta blifvit af Utskottet afstyrkt. Mig förefaller dock, som om denna förhöjning vore väl behöflig för ett land med omkring 200 mils sjökust samt en mängd floder och insjöar.

Utskottet har likväl ansett, att icke någon fullständig utredning af frågan är för handen. Jag lemnar derhän, om de embetsmyndigheter, som deröfver blifvit hörda, lemnat en tillfredsställande och fullständig utredning, och jag vill till och med gå in på att denna kunnat vara vida bättre. Utskottet har vid sådant förhållande funnit det tvifvelaktigt, huruvida genom anslagets höjande något verkligt gagn för fiskerinäringen kunde vinnas, och säger vidare, att "det synes Utskottet mest ändamålsenligt om, sedan vederbörande landsting och hushållningssällskap fått tillfälle att afgifva yttranden, huruvida de ansåge åtgärder i ofvan antydda hänseenden vara af behofvet påkallade samt vore villiga att dertill lemna bidrag, Kongl. Maj:t täcktes, derest till följd af sålunda inkommande yttranden anledning dertill förefunnnes, till en kommande Riksdag göra förnyad nådig framställning i ämnet".

Utskottet har dock, enligt min åsigt, förbisett en sak, nemligen att fiskevattenssegarne skulle höras, huruvida de voro hågade att bidraga till ifrågavarande ändamål: ty det är icke för att hjälpa de enskilde, som staten lemnar anslag, utan det är för *fiskerinäringens understöd*. Om Utskottets förslag att afvakta en närmare utredning af frågan skulle bifallas, hade detta till följd ett års uppskof med anslagets beviljande, men ett års uppskof i en så vigtig fråga kan vara ganska betänkligt.

Jag har vågat begära ordet i denna fråga därför att jag representerar ett län, der ganska mycket blifvit gjordt för fiskerinäringens höjande. Hushållningssällskapet i detta län har föranstaltat och lyckats genomföra, att tre salteriinrättningar kommit till stånd, hvilka burit sig bra och äro till stor fördel äfven för norra Sverige. Det har äfven låtit undersöka kusterna för anläggande af båthamnar, och detta har framkallat att en sådan redan är bygd och den andra under byggnad. Uti alla floder i Halland hafva laxkläckningsanstalter blifvit inrättade, och deras egare hafva i tre strömmar utbetalt icke mindre än 10,075 kronor för tillsyn deröfver. Det är icke deras mening, att de skola få något betydligare bidrag af statsmedel härför; men de anse, att om statsanslag gafs till fiskeritillsyningsmän, desse skulle komma i en helt annan ställning än som privata personers tjenare. Men det är icke blott i floderna der detta är förhållandet, utan folket har gått in på att ställa hela kusten under tillsyn för att icke laxfisket skall förstöras. Det har gått in på att maskorna på deras nät utvidgades för att främja detta mål. Jag tror verkligen, att fiskerinäringen i landet kan vara lika förtjent af understöd som *slöjderna*. Här har gifvits anslag af 2,000 kronor till ytterligare en kringresande undervisare i husslöjd och 1,000 kronor till en medföljande elev. Hvad gagn man deraf kan vänta sig och

hvad det är för personer, som skola resa omkring — om möjligen symamseller — det vet jag icke.

I ett afseende gillar jag dock Utskottets mening, nemligen att några vilkor borde stadgas för erhållande af anslag; och för öfrigt anser jag att de enskilde fiskevattenssegarne borde lemna bidrag.

Jag tillåter mig därför yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition med ett tillägg, som jag ansett borde lyda på följande sätt: "att, på det att Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle anvisa årliga bidrag till aflöning af fiskeritillsyningsmän och fiskodlingsinstruktörer vid de större och viktigare vattendragen och sjöarne å orter inom riket, för hvilka stadgar om fiskets skydd och ändamålsenliga bedrivande blifvit fastställda och *fiskeriregarne sjelfve eller landsting eller hushållningssällskap fått tillfälle afgifva yttrande, huruvida de ansågo åtgärder i ofvan antydda hänseende vara af behofvet påkallade samt vore villige att dertill lemna bidrag*, Riksdagen ville på ordinarie stat bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 20,000 kronor samt förty höja ordinarie anslaget "fiskerinäringens understöd", från 18,600 kronor till 38,600 kronor."

Fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

Grefve Horn: Vi känna alla, att genom nu gällande fiskeristadga länsstyrelserna fått i uppdrag att på särskilda ställen inom fiskerierterna föranstalta om öfverenskommelser rörande fiskerinäringens bedrivande så väl i afseende på redskapens beskaffenhet som sättet att fiska. På många, kanske de flesta, orter hafva äfven sådana öfverenskommelser blifvit ingångna, men, mine Herrar! det är icke nog att vi hafva af länsstyrelserna fastställda föreskrifter angående sättet att fiska och redskapens beskaffenhet, utan vi måste äfven hafva kontroll att dessa föreskrifter icke öfverskridas, äfvensom kontroll öfver de verk, som för fiskodlingen blifvit anlagda. Bidrag härtill fattas, åtminstone i väsentlig mån, från statens sida. Väl är det sant att författningen stadgar, att, då en öfverenskommelse blifvit träffad mellan fiskevattenssegarne, och länsstyrelsen fastställt föreskrifter angående fisket, fiskevattenssegarne i sammanhang dermed skola bland sig tillsätta tillsyningsmän att öfvervaka denna öfverenskommelses efterlevande, men desse uppsyningsmäns verksamhet är i allmänhet af ringa värde. De äro sjelfve intressenter i fisket och våga icke sätta sig upp mot de öfrige delegarne, och de äro ty värr ofta, om icke oftast, sjelfve lagbrytare. Det är därför enligt min tanke nödigt, att staten tillser, att nödig speciellare kontroll öfver denna hufvudnäringens handhafvande finnes.

Det kan häremot invändas att fogdar och länsmän enligt lag hafva skyldighet att beifra lagöfverträdelser, men desse tjenstemän kunna icke hafva tid att befatta sig med så speciella förhållanden; de kunna ej medhinna att resa omkring och kontrollera om redskapen är sådan eller sådan, och om fisket bedrivnes på orätt tid. Det är väl därför nödigt att å statens sida några uppoffringar i detta hänseende göras. Sättet huru denna kontroll skulle ordnas och verka har Kongl. Maj:t i sin proposition antydt, och i det fallet torde icke behövas att vidare orda. Lika med föregående

Fiskerivärin-
gens under-
stödd.
(Forts.)

talaren tror jag, att vissa anspråk gerna kunde ställas icke allenast på fiskevattenssegarne utan äfven på hushållningssällskapen eller landstingen, och jag skulle därför icke hafva något emot att, i sådant syfte som Herr von Möller, hafva ett tillägg infördt i framställningen om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Utskottet har ansett utredning saknas om nyttan af hvad som här föreslås. Det är visst sant, att vi icke hafva några sifferuppgifter, men hvar och en kan väl räkna ut, att dessa begärda 20,000 för en näring, som näst jordbruket är en bland de viktigaste för vårt land, icke är någon för stor summa. Men vi hafva erfarenhet i detta fall från ett annat land, nemligen Norge. Der finnas af staten till en del aflönade uppsyningsmän vid de fiskrikaste elfvarne, och af den berättelse, som derom utkommit, har det visat sig, att i de elfvar, der desse uppsyningsmän finnas, har fisket, om icke fördubblats, åtminstone i synnerlig mån förbättrats.

På dessa grunder yrkar jag bifall till Herr von Möllers framställning.

Herr Wallberg anförde dels skriftligen dels muntligen: Ställtågande bör jag icke förbigå denna punkt, utan anhåller ödmjukast att dervid få göra några anmärkningar och vill då i första rummet vidröra förhållandena vid Nissa-ån, vid hvilken jag är bosatt och sedan min ungdom kunnat följa fiskets gång och utveckling.

För omkring 50 år tillbaka var laxfisket i Nissa-ån utomordentligt rikt och den *då* derifrån kommande halmstadslaxen räckte till, såsom bekant är, för spridning vida omkring i landet; men redan i slutet af 1840-talet började fisket i någon mån aftaga. Till följd häraf och då ett samtidigt utkommande cirkulär från Kammarkollegium påbjöd att åtgärder för laxfiskeriernas upphjelpande borde vidtagas, hördes fiskevattenssegarne härom och dessa påyrkade temligen enhälligt förbud mot laxfiske under lektiden om hösten, förbud mot fångst af yngel, samt åtskilliga andra åtgärder, som ännu i dag anses nödvändiga att iakttagas, om ett laxfiske skall kunna hjälpas och ega bestånd. Dessa antagna bestämmelser fastställdes att gälla såsom lag genom en Kongl. resolution af den 14 November 1851. Åren fortgingo emellertid och laxfisket försämrades allt mer och mer till dess detsamma för omkring 8 år sedan hade nästan helt och hållet upphört. Orsaken härtill var lätt att inse. Trots den utfärdade resolutionen ljustrades lax oförsynt på lekplatserna högre upp i elfven och laxungar af endast 6—12 tums längd uppfångades i 1000-tal såväl i qvarnkistor uppe i elfven som i småmaskade nät och notar vid utloppet. Kronobetjeningen var naturligen alltför otillräcklig att hålla tillsyn på den 6—8 mil långa sträcka, hvarest sådan behöfdes, och ansåg sig dessutom alltför besvärad af andra göromål för att kunna medhinna patrullering om näterna och andra ganska besvärliga vakthållningar vid elfvarna, hvilka äro nödvändiga, om man skall kunna förhindra den lösa befolkning, som vanligen höstetiden utöfvar olofligt laxfiske, att derifrån afstå. Under sådana förhållanden lefde man, som sagdt

är, fortfarande, som om ingen stadga funnits till, och följden blef att laxfisket aftog allt mer och mer, hvartill äfven i sin tur torde hafva bidragit den omständigheten att nästan alla vattenfall togos i anspråk för industriens behof, utan att dervid nödiga anstalter för laxens uppkomst till sina lekplatser på ett verksamt sätt blefvo anordnade. För 8 år sedan kom fiskeriintendenten till Halmstad, och då denne ansåg att genom odling af lax elfvens tillgång på denna fiskart borde i någon mån kunna upphjelpas, anlades genast en odlingsanstalt, hvarifrån sedan dess årligen utsläppts omkring 1 million yngel. Samtidigt upphörde man, för att ytterligare upphjelpa fisket, med allt laxfiske i det privilegierade fisket vid Halmstad, och till den förut gällande resolutionen af 1851 fogades ett tillägg, som förbjöd försäljning af lax under lektiden och under en viss storlek, hvarjemte dambyggnaderna i elfven reglerades förmedelst s. k. laxtrappors eller laxrännors anläggande m. m.

Dessa åtgärder hafva nu emellertid fortgått under så lång tid att man ganska väl kunde — att döma af de resultat, som genom desamma vunnits i England och Norge — äfven vid Nissa-ån fått se en ökad afkastning i fisket; men denna har ty värr ända hittills uteblifvit. Orsaken dertill är den förut omnämnda. De genom resolutioner fastställda bestämmelserna efterlefas icke; yngel uppfångas fortfarande i massor och, hvad dambyggnaderna och vid dem anbragta laxtrappor beträffar, så har man till och med gått så långt i oförsynthet, att man anbragt mjårdar för fångst af lax strax bakom dessa rännor, som dock skulle lemnas öppna och fria för befordran af fiskens uppkomst till sina lekplatser.

Under sådana förhållanden, mine Herrar, och då den enskilda företagsamheten och enigheten bland den okunniga och talrika befolkning, som eger fiskerätt i våra elfvar, icke kan tänkas kunna åstadkomma en nöjaktig tillsyn och odling, är det alldeles nödvändigt att staten hos oss, såsom i andra länder, träder emellan för att bereda gehör åt de lagar, som till skyddande af landets ekonomiska utveckling i vederbörlig ordning stiftas. Läser man t. ex. norske fiskeriinspektörens berättelser från 1863—1875, så finner man att denne redan år 1865—1868 kunde förete bevis och intyg från delegarne vid 12 elfvar att fisket genom de åtgärder som hos oss blifvit förordade — odling och fredning — betydligt ökats. De sedermera utgifna berättelserna innehöllo talrika faktiska bevis och vittnesbörd härom. Men vi behöfva ej ens gå till utlandet för att erhålla dylika exempel. Vid Lagan anslog på begäran af fiskeriintendenten en enskild person medel år 1868 för aflöning af tillsyningsmän och samtidigt anlades en odlingsanstalt. Fisket i denna elf inbragte då i medeltal 2 å 3,000 kronor årligen. Sedan dess har fisket varit i oupphörligt stigande, så att år 1874, enligt tillsyningsmannens berättelse, inbragte 10,450 kronor för färsk försåld lax. Af huru stor vigt hvar och en sakkunnig anser det vara att hålla en sträng tillsyn öfver fiskeriförordningarnes tillämpning, inses deraf att de personer, som lyckats få arrendera de flesta laxfiskena i de små och korta laxelfvarne Lagan och Ätran i Halland årligen utbetala vid den förra 3,175

Fiskeriministrens understöd.
(Forts.)

Fiskerinäringens
undersöd.
(Forts.)

kronor och vid den senare 5,050 kronor för tillsyn öfver förordningarnes tillämpning, hvarom kan läsas i Kongl. Landtbruksakademiens Tidskrift, 1875, 1:sta häftet. Att under sådana förhållanden det, såsom Utskottet säger, skulle vara tvifvelaktigt huruvida något verkligt gagn för fiskerinäringen vunnnes genom det begärda anslaget beviljande, läser väl ingen kunna påstå. Med anledning deraf, samt då det andra af Utskottet föreburna skäl för sitt afslag, att nemligen frågan skulle tarzva ytterligare utredning, väl åtminstone ej beträffande laxelfvarne eger någon giltighet, då fiskeriintendenten i sitt memorial till Kongl. Maj:t om proposition å ifrågavarande anslag tydligt utsatt, hvad för hvarje elf behöfves m. m., anser jag Utskottet saknat grundade skäl för sitt afslag och hemställer derfor om bifall till Kongl. Maj:ts proposition med det af Herr von Möller dertill gjorda tillägg.

Till denna min vördsamma anhållan hemtar jag ytterligare stöd af det förhållande, att, så framt detta anslag icke beviljas, fiskeritjenstemännens verksamhet, åtminstone i och för laxfiskerierernas upphjelpande, naturligen blifver i det närmaste *vanmäktig*.

Grefve Wachtmeister: Då Stats-Utskottet afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne, hyste jag till en början ringa förhoppning att Riksdagen skulle komma att fatta något annat beslut. Men då nu flere talare yttrat sig till förmån för Kongl. Maj:ts framställning, och utsigterna för ett bifall till densamma synas vara större, än jag vågat föreställa mig, ber jag att i korthet få yttra några ord mot Stats-Utskottets sätt att se denna sak. Det torde få anses som gifvet och med vetenskapliga grunder ådagalagdt, att vissa restriktioner behöfvas för att betrygga fiskerinäringens framtida utveckling och förkofran. På samma gång torde det dock ty värr vara gifvet, att öfvertygelsen om dylika bestämmelsers behöflighet icke ingått i flertalet af den fiskeriidkande befolkningens medvetande. Jag åtminstone har den erfarenheten, att en stor del af denna befolkning anser sådana bestämmelser för ett onödigt fjesk, som man utan skada kunnat vara förutan. En följd häraf är, att de stadganden, som blifvit utfärdade angående fisket, blifva en död bokstaf, om icke tillräcklig kontroll öfver deras efterlefnad åstadkommes. Stats-Utskottet anser — och jag håller i viss mån med derom — att en noggrann utredning af hit hörande förhållanden vore önskvärd, så väl i fråga om de ifrågasatta åtgärdernas behöflighet och distriktens beskaffenhet som beträffande landstings och hushållningssällskaps beredvillighet att deltaga i kostnaderna derfor. Men jag ber dock att å andra sidan få framhålla, att det dröjsmål, som en dylik utredning komme att vålla, skulle åstadkomma en väsentlig skada, i synnerhet i de trakter, der man redan börjat sysselsätta sig med dessa saker. Jag kan nu icke på grund af personlig erfarenhet fälla något omdöme om, huru det skulle gestalta sig inom andra delar af landet, om Riksdagen vägrade bifall till det begärda anslaget. Men hvad Blekinge beträffar, ber jag att få nämna, att den fiskeriidkande befolkningen derstädes

har föga insigt om nödvändigheten af några stadganden i detta ämne; likväl har man der med mycket besvär lyckats åstadkomma en öfverenskommelse om fiskets bedrifvande, och på grund deraf har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utfärdat stadgar derom. Länet har för detta ändamål blifvit indeladt i åtta distrikt, hvardera med en tillsyningsman, och erhålla dessa sin aföning från landstingen och hushållningssällskapen. Under senare åren har det varit ganska svårt att få anslag härtill fortfarande beviljade på grund af de i vissa afseenden ganska välgrundade anmärkningar, som blifvit framställda rörande kontrollens effektivitet. För att erhålla anslag har jag ansett mig ständigt böra framhålla, att bidrag från statens sida inom kort skulle vara att påräkna, och på denna grund hafva medel blifvit beviljade. Hittills hafva dock dessa förhoppningar blifvit gäckade. Man har föreställt sig, att kontrollen skulle blifva mera effektiv, om en öfveruppsyningsman blefve tillsatt, som kontrollerade tillsyningsmännens verksamhet och genom inspektionsresor och berättelser underhöll deras ambition att på ett samvetsgrant sätt fullgöra sina åligganden. Om nu emellertid de länge närda förhoppningarna icke heller vid denna riksdag vinna bekräftelse, så fruktar jag, att näst sammantvädande landsting och hushållningssällskap skola förklara sig icke längre vilja fortfara med anslaget; då kommer allt hvad hittills blifvit gjort att vara af noll och intet värde, och det torde sedermera blifva ganska svårt att åter få något till stånd. På grund af hvad jag nu yttrat anser jag, att det begärda lilla anslaget bör af Riksdagen beviljas, och jag tror, att vi kunna utan någon risk ställa det till Kongl. Maj:ts disposition, under full öfvertygelse, att det skall af Kongl. Maj:t användas på ett sätt, som blifver fruktbringande för fiskerinäringen. Af anslagets litenhet torde det äfven vara tydligt, att Kongl. Maj:t icke kan använda det på andra håll, än der kommunerna sjelfva gjort uppoffringar för ändamålet. Jag får således anhålla om bifall till det af Herr Möller framställda förslaget.

Herr Montgomery Cederhielm: Då denna fråga förevar i Stats-Utskottet, yrkade jag bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition; men jag fann snart, att jag var om denna mening alldeles ensam inom Utskottet, och när jag icke gerna reserverar mig, då jag har tillfälle att muntligen framföra mina åsikter, har ej mitt namn blifvit antecknad bland reservanterna vid den nu föreliggande punkten. Jag ber därför att nu i korthet få uttala min åsigt i denna fråga. Hufvudskälet, hvarför Stats-Utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition, är det, att Utskottet anser en vidare utredning af de till frågan hörande förhållandena vara erforderlig, innan beslut fattas. Utskottet vill således icke ett enkelt afslag å den gjorda framställningen, utan endast att frågans afgörande skall uppskjutas; allt hvad som kan förloras genom ett bifall till Utskottets hemställan är då endast ett år, således icke någon längre tid. Jag tror dock för min del, att det vore skäl att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit; och ju förr man

*Fiskerinäringens under-
stöd.*
(Forts.)

Fiskerinäri-
gens under-
stöd.
(Forts.)

kan få den önskade ordningen och noggranna tillsynen öfver fiskeri-handteringen och de för densamma gällande stadgandenas efterlefnad införd, dess bättre vore det. Jag bor sjelf vid en stor och fiskrik sjö, för hvilken fiskeri-stadganden äro antagna och tillsyningsmän tillsatte; men jag måste säga, att ofantligt mycket i detta fall är bristfälligt och att det är högeligen svårt att göra denna tillsyn verksam. Jag tror, att förhållandet är i hufvudsak detsamma äfven på öfriga orter, och efter min tanke blir det icke någon ordning härutinnan, förrän med bidrag af statsmedel ett tillräckligt antal tillsyningsmän kunna erhållas, som kontrollera att stadgandena verkligen efterlefnas. Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid, då frågan blifvit tillräckligt utredd af föregående talare; jag vill blott hemställa till Herr von Möller, som afgifvit ett särskildt förslag i ämnet, huruvida icke genom ett enkelt bifall till Kongl. Maj:ts proposition allt det skulle vinnas, som han genom sitt visserligen fullständiga, men i min tanke öfverflödigt fullständiga förslag afsett. Kongl. Maj:t har här föreslagit Riksdagen att, "på det Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle anvisa årliga bidrag till aflöning åt fiskeritillsyningsmän och fiskodlingsinstruktörer vid de större och viktigare vattendragen och sjöarne å orter inom riket, för hvilka stadgar om fiskets skydd och ändamålsenliga bedrivande blifvit fastställda, på ordinarie stat bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 20,000 kronor". Jag tror, att man genom bifall härtill skulle komma till samma resultat som Herr von Möller åsyftat, och att något missförstånd icke gerna kan uppstå; och då möjligen icke alla ledamöter af Kammaren hunnit taga kännedom om Herr von Möllers vidlyftigare förslag, hemställer jag, att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition oförändrad.

Herr Wennerberg: Äfven jag yrkar afslag å Utskottets hemställan, och då de skäl, på hvilka jag grundar min åsigt, redan blifvit af de föregående talarne framställda, skall jag nu icke upprepa dem. Helst skulle jag se, att ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad blefve Kammarens beslut, enär jag tror, att samma syfte, till hvilket den förste talaren sträfvade med sitt afvikande förslag, blifvit i den Kongl. propositionen tillräckligt tillgodosedt. Då det der talas om "*årliga bidrag till aflöning af fiskeritillsyningsmän*", säger det sig sjelf, att någon annan måste förutsättas, som äfven bidrager dertill. Om detta är fiskeriegarne eller landstingen eller hushållningssällskapen, torde göra detsamma, då man vet, att i hvarje fall från Kongl. Maj:ts sida en pröfning sker, hvarvid man kan trygga sig. Då emellertid den förste ärade talarens förslag endast innehåller en utläggning af Kongl. Maj:ts framställning, anser jag icke skäl att frångå detsamma, utan vill således hemställa om bifall till hans yrkande.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Då så många af Kammarens ledamöter varmt förordat det af Kongl. Maj:t afgifna förslaget, vill det synas mig, som om de opinionsyttringar, hvilka Stats-

Utskottet ansett i denna fråga önskliga, numera icke äro behöfliga att vidare afvakta. Stats-Utskottet säger visserligen, att dessa opinionsyttringar borde komma från landstingen och hushållnings-sällskapen, men jag vågar dock tro, att de ledamöter af Kammarren, som nu yttrat sig, kunna anses hafva uttalat de inom dessa korporationer i allmänhet rådande åsigtter. Ingen af de talare, som hittills uppträdt, har motsatt sig bifall till hvad Kongl. Maj:t i hufvudsak föreslagit, ehuru den förste talaren ansett behöfligt att i sin hemställan inlägga några ord, som skulle utmärka, att man vid användandet af detta anslag borde taga i betraktande, huruvida bidrag till denna sak vore af särskilda korporationer eller enskilde lemnade. Jag tror dock, att, om man uppmärksamt genomläser Kongl. Maj:ts proposition, man skall finna att den framställning, som der blifvit gjord, icke heller förutsätter annat än att de medel, som skulle beviljas, borde utgå, endast under förutsättning att understöd erhållits äfven från orterna sjelfva. Jag ber att få fästa Kammarrens uppmärksamhet på, att Landtbruksakademiens förvaltningskomité, som blifvit i ämnet hörd, såsom motiv till nedsättning af det från fiskeri-intendenten begärda anslaget framhåller, bland annat, att "kommunerna för denna, dem nära berörande angelägenhet väl borde kännas skyldige att lemna bidrag, i mån som för anställning af fiskodlingsinstruktörer och uppsyningsmän erhöles bidrag af statsmedel." Sedermera har Kongl. Maj:t begärt, att, på det Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle att anvisa *ärliga bidrag* till aflöning åt fiskeritillsyningsmän och instruktörer, det i fråga varande anslaget måtte beviljas. Efter min uppfattning är detta alldeles detsamma, som nu blifvit af Herr von Möller föreslaget och af andra ledamöter understödt. Jag får derfor hemställa, om det kan vara skäl att för en sådan redaktionsfråga splittra de röster, som kunna vara att påräkna för denna sak, och om det icke vore lämpligare att förena sig om afslag å Utskottets betänkande och enkelt bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Innan jag slutar, ber jag att få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som må hända förtjenar att tagas i betraktande. Det är nemligen mycket lättare att erhålla bidrag från kommuner eller enskilde i landsorterna, då de på förhand veta, att det finnes statsmedel att tillgå för ändamålets vinnande, än om man, innan sådana medel beviljats, på förhand skall infordra yttrande från dessa menigheter, huruvida och i hvad mån de äro villiga att tillskjuta bidrag. Det är således icke blott en tidsutdrägt, som förorsakas genom att före anslagets beviljande infordra yttranden från orterna; det vållar äfven en större svårighet att få sådana yttranden afgifna och formulerade. Dessutom föreställer jag mig, att den form, hvarunder dessa statsbidrag skulle beviljas, icke kan öfverallt stöpas alldeles efter samma mått; åtminstone hvad beloppen beträffar kan det ju hända, att man på det ena hållet behöfver gifva något mera och på det andra något mindre. Jag tror derfor, att det icke kan medföra någon olägenhet, om det lemnas åt Kongl. Maj:t att bestämma den större eller mindre proportion,

Fiskerinarin-
gens under-
stödt.
(Forts.)

Fiskerinäringens under-
stöd.
(Forts.)

hvari en ort kan anses böra deltaga i kostnaderna. Det ligger ju i det allmännas och regeringens intresse att icke bestämma statsbidraget utöfver hvad som nödvändigt är, och jag tror mig på förhand kunna uttala, att så icke skall ske.

Grefve Beck-Friis: Jag kan verkligen icke hjälpa, att den nu förda diskussionen endast styrkt mig i den åsigt, jag förut hyste, att det rigtigaste tillvägagåendet i denna fråga är ett uppskof med de begärda medlens beviljande. Af den förste talarens anförande kan jag nemligen icke draga någon annan slutsats, än att i en ort, der laxfisket gifver sin egare en så stor behållning, torde något understöd från statens sida vara temligen öfverflödigt. Der den enskildes vinning är så stor, vore det väl icke rätt, om staten skulle gifva något ytterligare bidrag, för att bespara fiskerigarne någon del af den kostnad de hittills fått underkasta sig för fiskets uppehållande.

En annan talare har anført, att han bodde vid en stor insjö, der stadganden antagits för fiskets bedrifvande, men att det mötte stora svårigheter att genomdrifva deras efterlevande; och på grund deraf ansåg han, att statsbidrag borde lemnas för att kunna åstadkomma någon verksam kontroll i detta afseende. Det vore utan tvifvel mycket beqvämt att så kunna kasta allt på staten. Jag vet personer, som hafva mycket god jagt, och för dem vore det utan fråga särdeles förmånligt, om staten ville åtaga sig att bekosta vårdnen derom. Jag anser nu visserligen icke, att staten bör helt och hållet undandraga sig vårdnen om fisket, och jag tror, att orter finnas, der det vore lämpligt att staten lemnade något bidrag för detta ändamål. Men jag anser, att en utredning af förhållandena är nödvändig, och förr än en sådan blifvit åvägabragt, vill jag icke med min röst bidraga till detta anslags beviljande. En talare anförde, att det skulle vara lättare att erhålla bidrag af kommunerna, sedan staten först beviljat anslag; men jag tror, att om landstingen och hushållningssällskapen tillfrågades: hvad hafven I gjort för denna närings upphjelpande och hvad viljen I vidare åtaga eder för ändamålets befrämjande, under förutsättning att statsmedel komma att beviljas, kommer det nog icke att saknas hågade spekulanter på dessa statsbidrag. En utredning tror jag således vara nödvändig, och allra mest för de sparsamme i landet. Af den nu föreliggande framställningen framgår på många ställen, att det nu begärda anslaget endast är att anse såsom en början; och det torde verka afskräckande på icke så få, då man icke har någon säkerhet för huru långt behovet kan komma att sträcka sig. Fiskeri-intendenten har begärt en större summa, hvilken han betecknat såsom endast tillräcklig för det första behovet; Kongl. Maj:t har begärt en mindre, också såsom en blott början. Det vore väl då nyttigt att få en utredning, som visade, huru vidt man kunde komma att gå i detta afseende. Jag får på dessa skäl anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Stråle: Om här vore fråga om någon större summas

beviljande, kunde jag förstå de betänkligheter, som Stats-Utskottet förklarar sig hysa; men här gäller det ju endast ett belopp af 20,000 kronor, d. v. s. en bra obetydlig summa för ett stort ändamål. Hvad behöfligheten af fullständigare utredning af ämnet beträffar, må så vara, att frågan om verkningarne af fiskodlingsanstalter ännu icke blifvit i vissa hänseenden så fullkomligt utredd, som önskligt vore; men hvad laxodlingen vidkommer, tror jag, att vetenskapen kommit till bestämda resultat, som blifvit bekräftade af erfarenheten. I fråga om nödvändigheten af tillsyn öfver de gällande stadgandenas efterlefnad, lär väl icke meningarne vara delade, att, om inga tillsyningsmän finnas, bemödandena för fiskerinäringens upphjelpande icke skola leda till synnerligt resultat. Jag känner icke bestämdt förhållandena i de öfriga länen; men jag ber att få nämna, att i Stockholms län hafva under senare tider ganska betydliga summor blifvit använde för fiskerinäringens upphjelpande, och för närvarande finnas tillsyningsmän för de delar af Mälaren som länet omfattar äfvensom för åtskiliga sjöar i Roslagen. Medel för att bereda någon ersättning åt dessa tillsyningsmän äro ock anvisade. Vägen är således beträdd, att kommuner, hushållningssällskap eller landsting göra uppoffringar för ändamålet; och jag inser då icke, hvarför man ej äfven skulle lemna Kongl. Maj:t tillfälle att understödja dessa bemödanden i den rigtning, som angifvits. Jag får således för min del tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Mörner, Oscar: Det kan icke annat än väcka förvåning att, då det säges, att fisket är en ganska lönande handling, man ändock anser sig behöfva bidrag åt egarne till att efterse och vårda sin egendom. Då måste man icke hafva någon synnerlig tro på, att de enskilda individerna känna synnerligt intresse eller något behof af att vårda sina fisken och söka att få dem för sig inkomstbringande och fruktbarande. När det nu upphäfs ett rop om fiskenas förfall, är det enkelt att tillgripa den utvägen för att upphjelpa dem, att fiskalisera och straffa. Men denna samhällsförbättringsметод, alltid begagnad i samhällenas början, torde dock icke vara den, som jemt bör tillgripas, och vid ett mera framskridet samhällstillstånd skulle det väl vara tillåtet att tro, att samhället borde låta sig angeläget vara att undersöka, hvar orsakerna till missförhållanden, då sådana någonstädes yppa sig, kunna finnas. Således, hvarför misshushållas det med fiskerierna? Egarne skulle ju vinna mera, om de ordnade klokt, toge hvad som borde tagas och undveke sköfling. Denna fråga synes mig knappast hafva blifvit framställd och således ännu mindre besvarad, men hvarför har man icke gjort något försök att utreda orsakerna till misshushållningen? Man säger, att fiskena försämmas, därför att man fiskar i otjenlig tid och med för små maskor m. m., och att det icke kan hjelpas på annat sätt än att straffa. Jag är dock icke vän af onödiga straff eller en polismakt, då den kan undvaras.

Fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

Fiskerinäringens undersiöd.
(Forts.)

Om dessa tillsyningsmän har jag någon kannedom. Jag har haft sådana i närheten af mitt hem, och jag kan bedyra, att de, vi i den orten hittills fått, varit högst odugliga. De hafva icke bidragit till fiskets förkofran. Deremot hafva de tillåtit sig intränga i enskildas förvaringsrum, pockat på sin rätt och fordrat att sjöbodard skulle öppnas för att de skulle få se, hvilka redskap, som derstädes förvarades, och sålunda tillåtit sig ransakningar, som numera icke på det sättet medgifvas, ens då man söker efter tjufgods. Så länge redskapen finnes inläst i mitt enskilda förvaringsrum, måtte den väl vara min och borde ej kunna tagas från mig. Rättigheten för dessa tillsyningsmän att komma och granska måtte väl icke inträda förr än redskapen uttages till begagnande. Man säger, att detta skall afhjelpas och att hädanefter ypperliga tillsyningsmän skulle tillsättas. Men jag anser, att det finnes ett annat fel i våra fiskeriförhållanden, som man först borde afhjelpa. Hvad de vattenegare angår, som ensamme ega sina fisken, så har man full rätt att vänta, att de skola värda sina fisken; men det finnes en hel mängd fisken, som egas såsom samfälligheter, och der kan man icke vänta någon egentlig omvårdnad. Den ene är rädd, att den andre skall taga fisken, om han icke tager den sjelf. Hur kommer det till, att på landet, der egorna numera i allmänhet äro skiftade, fiskena bibehållits oskiftade? Jo! Derför att det är ganska svårt att få dem skiftade. Jag bor vid skärgården och har haft åtskilligt med fiske att göra. Jag hade del i en by, hvars egare kommo öfverens att begära skifte äfven å fiskevattnet. Jag hade då ej läst de instruktioner och sidoförordningar, som finnas angående skifte af fisken, och visste ej, att sådana förhållanden voro kinkiga att röra vid. Men till all lycka fingo vi en bra, hederlig och klok landtmätare. Han frågade genast: "Hur vilja ni göra? Skola vi gå strikte efter författningarne och göra ett ordentligt skifte, så skall hafsbotten undersökas och graderas efter der befintliga olika växter och derefter bedömas, hvilka fiskar, som kunna trifvas å olika ställen, och öfver denna undersökning och gradering bör sakkunnig person höras". Hade han varit en kränglig person, hade det möjligen icke varit slut ännu, och det är dock vid pass 10 år sedan. Men han var en praktisk man, som förstod sin sak och fann, att det stred mot vårt intresse att göra alla dessa omvägar; och med vårt åsämjande gjorde han snart slut på skiftet. Obestriddligen ligger uti de i fråga om skifte af fiskevatten utfärdade författningar ett särdeles stort hinder för fiskenas delande. Jag kan nu icke ur minnet uppräknat alla dessa stadganden, men vid det omnämnda tillfället hade jag anledning att studera dem. Det föreföll mig att här finnes ett godt tillfälle för regeringen att vidtaga förändringar. Det är icke min mening att komma med något klander utan blott en undran deröfver, att man icke börjat med att söka afhjelpa de missförhållanden, som i så hög grad inverka på skötseln af fiskena. Det vore väl icke så alldeles lätt, men icke heller så svårt att taga bort en del af dessa stadganden om undersökning af hafsbotten, hvilka äro högst olämpliga, ty

de föranleda verkligen, att mycket besvär är förenadt med skiftandet af fiskevatten. Häre ligger tvifvelsutän till en god del orsaken, hvarför fiskena ännu icke äro mera allmänt delade. Om man nu antager, att förändringar vidtagas i syfte att underlätta skiften å fiskevatten, och det ändock visar sig att fiskena värdas. Ja! då kan det blifva fråga, om icke staten är skyldig att ingripa för att skydda tillgången på fisk för alla andra medborgare, som icke hafva fiskevatten, och den frågan torde då komma att besvaras med *ja*. Men först borde det tillställas så, att fiskerigarne sattes i tillfälle att dela och vårda sina fisken. Huru det är med laxfisket, vet jag icke. Men det vet jag, att i Norrköping inrättades en laxodlingsanstalt, som lär gifvit goda resultat; men så kom en vacker dag något krångel, och hela saken blef i väsentlig mån förintad om äfven icke alldeles förstörd. Det är alltför möjligt, att laxen är en så dyrbar fisk, att åtgärder böra vidtagas för att skydda den. Men då kan man verkligen fråga, om icke egarne af dessa laxfisken borde sjelfve egna tillsyn deråt.

I hvilken ställning skulle desse tillsyningsmän komma? I början kunna de väl ej blifva så särdeles många, ty med 38,600 kan man ej öfver hela riket komma långt, äfven om kommunerna lemna bidrag, men likasom hungern kommer då man äter, så, då man en gång fått anslag, men nyttan af tillsyningsmännen ändå icke visar sig, kommer man att påstå, först att flere uppsyningsmän och mera penningar behöfves, sedan att öfveruppsyningsmän måste anställas och slutligen troligen fiskeridirektörer i så stor mängd, som man möjligen kan få. Men, för det närvarande, hvad slags embetsmän skola de blifva? Hafva de samma skydd att påräkna, som kronans betjente? Derpå kan ligga mycken vikt. Äro de blott ett slags enskilde tjenare, som äro antagna till tillsyningsmän, så äro de ju i samma ställning som alla andra, som komma och säga: "nu göra ni orätt. Det få ni icke göra"! Han kan då just ingenting uträtta vidare än att spionera och, om han kan åstadkomma bevisning, angifva hos länsmanen. Han kan då just ingenting uträtta vidare än att spionera och, om han kan åstadkomma bevisning, angifva hos länsmanen. Kommer han med samma myndighet, som denne sistnämnde, åtnjuter han visserligen större skydd för sin person och möjligen kan man då vänta något resultat af hans verksamhet. Den saken synes mig icke vara alls utredd. För min del får jag säga, att jag ty värr icke sett något särdeles gagn af de många inskränkningar, som på senare tider blifvit gjorda för att skydda fisket. I en insjö i Södermanland, som eges af mig jemte en annan ledamot af denna Kammare, en insjö, som icke är så alldeles liten, hade vi ett rätt godt fiske; men sannerligen har det icke nu nästan försvunnit, som genom ett trollslag. Jag vill visst icke säga, att detta härör från gällande stadganden; men det är dock ett faktum, att förr hade vi ett vackert fiske, men, oaktadt vi på senare tider icke fiskat i större skala än förut, är fisken likasom försvunnen. Skola vi skaffa oss polismän för fisket,

*Fiskerinarin-
gens under-
stöd.
(Forts.)*

Fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

komma vi väl snart derhän att vi skaffa oss polismän för allt möjligt — för jagten och sådana som tillse, att spanmålen skötes rätt på våra bodar m. m. Jag skulle tro, att, på den punkt frågan nu står, är det icke behöfligt att anskaffa hela denna tillökade bevakningspersonal. Vi skola söka bereda möjlighet för de enskilde att ega sina fisken, hvar och en, och så se tiden an. För min del tillstyrker jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Horn: En talare på skånebanken, som äfven är ledamot af Stats-Utskottet, sökte tillgodogöra sig den förste talarens framställning såsom ett bevis för den åsigt, hvartill Utskottet kommit. Jag tror för min del, att såsom bevis för den åsigten var beviset mycket klen. Tvärtom torde de upplysningar, som den förste talaren meddelade, gifva ett godt handtag åt dem, som önska bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Då enskilde kunnat offra 10,075 kronor för tillsynen öfver några fisken i Halland, kan det väl icke synas för mycket, om staten för fisket i allmänhet oppoffrar 20,000 kronor. Vid de stora laxfiskena kunna nog fiskeriergarne tillskjuta betydliga belopp; men för den stora allmänheten är det svårare att åstadkomma de medel, som erfordras för fiskeriernas upphjelpande, om icke staten dertill bidrager. Då jag först yttrade mig, var jag mest böjd för att yrka rent bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och jag afvek från denna min åsigt endast därför, att den förste talarens förslag gick ut på detsamma som den Kongl. propositionen, hvilket man finner, om man granskar motiven för densamma. Men om den förste talaren skulle vara benägen att afstå från sitt särskilda yrkande och förena sig om bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, så anhåller jag att få göra detsamma.

Herr Ekman, Carl: Herr Talman! Mine Herrar! Efter det lifliga intresse, som Kammaren under den diskussion, som hittills föregått, visat för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den nu föredragna punkten, torde man vara berättigad att antaga, att densamma äfven skall af Kammaren blifva godkänd. Vid ett sådant förhållande kan det icke vara särdeles angenämt för den, som tillhör Utskottet och inom detsamma föreslagit att fatta ett annat beslut, att uppträda mot den åsigt, som här i Kammaren tyckes vara så allmänt gällande. Jag har dock ansett för min skyldighet att taga till ordet för att åtminstone framhålla några skäl, som efter min uppfattning tala för det slut, hvartill Utskottet kommit. Först ber jag att få påvisa, att Utskottet ingalunda i sin framställning uttalat något, som kan tydas derhän, att Utskottet icke skulle fullt behjerta den angelägenhet, hvarom här är fråga. Utskottet har icke föreslagit något annat än, att Riksdagen för närvarande skulle lemna Kongl. Maj:ts proposition utan afseende. Efter min uppfattning stå vi här i beredskap att taga första steget för att lösa en mycket stor fråga. Hvilka dimensioner denna fråga kommer att taga, derom vågar jag tro, att kanske icke någon i denna Kammare nu kan göra sig en klar föreställning. Att det emellertid är af den största

vigt, att de allvarliga bemödanden, som af enskilde göras för att befordra fisket, erhålla något understöd från statens sida, kan ju icke bestridas. Men om det understöd, som från statens sida lemnas, kommer att blifva rätt kraftigt och motsvara hvad man af detsamma förväntar, beror, efter min uppfattning väsentligen på hur man går till väga, när man först börjar att lemna understöd. Att för närvarande de krafter, som kunna stå regeringen till buds för att verka för det föreliggande målet, icke kunna rätt uppskattas, synes mig vara ådagalagdt genom det utlåtande, som från Landtbruksakademiens förvaltningskomité blifvit afgifvet. Uppmärksamheten har der blifvit fäst på, att vi efter all sannolikhet ännu icke ega tillgång på det antal personer, som behöfde användas till det ifrågavarande ändamålet; och det synes äfven, att Kongl. Maj:t fäst stort afseende vid just denna erinran, emedan det af fiskeriintendenten beräknade behof af 32,900 kronor just i följd af denna anmärkning blifvit af Kongl. Maj:t nedsatt till de af Landtbruksakademiens förvaltningskomité föreslagna 20,000 kronor. En närmare utredning af detta förhållande, nemligen i hvad mån man kan hafva att påräkna fullt sakkunnige personer för dessa befattningar, tror jag vara en sak, som vore önskvärd för Riksdagen att erhålla, innan beslut fattas. Vidare kan jag icke heller gilla den åsigt, som af fiskeriintendenten blifvit uttalad, att man icke kan begära af enskilde, att de skola vidtaga kraftiga åtgärder, som afse deras eget gagn, utan att Riksdagen först beslutar att ställa till Kongl. Maj:ts disposition något anslag, som skall användas för vidtagande af de åtgärder, som behövas just för att gagna dem. Att en helt annan åsigt gör sig på många ställen gällande, derom hafva vi i dag fått upplysning, då en ledamot från Halland meddelat oss, hvilka stora uppoffringar, som enskilde fiskevattensägare der gjort för att befordra laxfisket. Att de personer, som redan gjort så stora uppoffringar, skulle vilja undandraga sig att betala ett eller annat hundratal kronor för att få en tillsyningsman öfver fisket i elfvarne, kan jag, för min del, icke tro. Då det redan visat sig, att de för den goda saken uppoffrat så mycket, lära de väl vara villige att än ytterligare tillskjuta denna obetydlighet för att få en tillsyningsman. Jag kan icke tro, att de fördrå, att hans aflöning skall utgå från staten uteslutande för det att han skall gent emot dem, som öfverträda lag och författningar, utöfva tillsyn, för att hindra derifrån.

På grund af hvad jag nu anfört, anser jag att det verkligen icke för ögonblicket, eller för denna riksdag, förefinnes något så trängande behof, som gör det ovilkorligen nödvändigt, att Riksdagen nu beslutar den af Kongl. Maj:t här föreslagna utgift; och då meningens hos Utskottet åtminstone icke varit någon annan än den att genom ett uppskof få frågan mera utredd, så att man vid första beslutet om åtgärders vidtagande för att upphjelpa fisket må vara öfvertygad att man tager steget i den rätta riktningen, tror jag, att det finnes skäl, som tala för bifall till hvad Utskottet hemställt.

Fiskerierin-
gens under-
stöd.
(forts.)

Fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

Herr Wijkander: Jag begärde ordet i början af debatten; men då åtskilliga andra yttrade sig och sade detsamma, som jag ville säga, och sade det mycket bättre, än jag skulle hafva gjort, och när slutligen Herr Statsrådet Lagerstråle yttrade sig för Kongl. Maj:ts förslag, ansåg jag mig icke böra upptaga Kammarrens tid utan afstod från ordet. Men sedan dess hafva åtskilliga talare sagt saker, som jag icke kan låta gå utan någon gensägelse. En talare, ledamot af Utskottet, har tagit exempel från Halland och talat om de enskilda fiskerierna i nämnda provins och idkandet af laxodling i dess elfvar. Jag anhåller då att få taga exempel från den provins, jag tillhör, och tala om en annan elf. Den heter Klarelfven och börjar vid Dovre fjell i Norge samt är omkring 34 svenska mil lång. Så bor jag i närheten af en liten sjö. (En talare från Östergötland talade ju om sin lilla sjö)? Den är dock icke heller så liten. Det är nemligen Venern. Jag får fråga: Hvilken är vid dessa vattendrag den enskilde fiskegaren, som skall betala tillsyningsmän? Laxen går från Venern ända upp till Dovre; och att få rätt på alla dem, som för att skydda denna vandring skulle betala tillsyningsmän, lär ej vara möjligt. Jag ber äfven att få nämna, att Wermlands läns hushållningssällskap under en följd af år gjort uppoffringar för att få tillsyningsmän, och resultatet har visat, att mycket kan på denna väg vinnas; och särskildt de sista åren har ett vackert resultat visat sig. Här är icke fråga om någon här af polismän, att sända ut i landet, såsom en talare yttrade sig, utan om att för ett nyttigt ändamål ställa 20,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition; och då min öfvertygelse är, att ändamålet verkligen är godt och att den inslagna vägen leder till målet, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Kræmer: Herr Talman! Mine Herrar! Om här vore fråga om att stifta en fiskeriförordning, skulle jag vid afgifvandet af min röst ledas af den princip, som vid alla dylika frågor för mig varit en ledstjerna, då jag förr deltog uti offentliga angelägenheters behandling. Det är, att lag, för att blifva rätt kraftig och lätt handhafd, bör hvila på *sed*. Således, vore det nu fråga om antagandet af en fiskeriförordning, skulle jag möjligen hysa betänkligheter, på den grund, att jag tror, att folkmedvetandet i vårt land ty värr i fråga om eganderätten så väl till *jagt* som till *fiske* icke är rätt klart. Men frågan står icke på denna ståndpunkt. Vi *hafva* en fiskeriförordning. Just på grund deraf, att denna förordning kanske icke i allo öfverensstämmer med folkmedvetandets ståndpunkt, har man af denna förordning icke alltid verkligen erhållit det skydd man väntat. Under sådana förhållanden, d. v. s. då en lag finnes, anser jag vara utan tvifvel nödvändigt att den göres verklig, d. v. s. att de åtgärder vidtagas, som fordras för att den må efterlevas, och på denna grund kommer jag för min del att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Allt hvad jag nu sagt är dock temligen vanligt och skulle icke förmått mig att upptaga

Kammarens tid vid denna sena timma. Men jag har blifvit direkt interpellerad af en föregående talare, såsom den der tillsammans med honom eger en stor del af ett af honom antydt fiskevatten i Södermanland. Han uttalade dervid den åsigt, att fisket der blifvit sämre. Min erfarenhet om fiskets tillstånd i sagde sjö öfverensstämmer likväl icke helt och hållet med hans. Jag har bestämd erfarenhet derom, att då man fiskat der med goda redskap och på lämpligt sätt, har fisket visat sig vara ganska gifvande. Den ärade talararens erfarenhet om fisket i nämnda sjö är dock mycket längre än min. Allt för möjligt är således, att fisket i forntiden varit mera lönande än nu, men om så är, icke är det på grund af för mycken tillsyn att det nu blifvit sämre. Det vågar jag påstå. — T. ex. kort efter det jag blifvit delegare i sagda fiskevatten såg jag en dag — det var strax före jul — en gubbe sitta på isen och fiska genom ett hål. Jag gick dit ned och frågade hvad han gjorde? “Jo, jag skulle ha litet fisk till jul”. Någon tanke på, att han behöfde tillstånd att fiska derstädes hade tydligen aldrig gått genom hans hufvud. Ja — men, sade jag: om du får någon fisk, så gå upp till gården deruppe och sälj fisken. — “Nej, jag behöfver fisken sjelf”, svarade han. Så inte tror jag, att det varit någon öfverdrifven tillsyn öfver fisket på det vattnet. Och inte kan det vara deri orsaken är att söka till aftagandet — om fisket verkligen aftagit.

Dock — jag återkommer till frågans allvarsamma behandling. Jag skulle väl kunna gifva Stats-Utskottets ordförande rätt uti, att det icke vore så farligt att på ett år uppskjuta frågan; men då saken är vigtig, och då lagen finnes, hvarföre uppskjuta? Ju förr man kan åstadkomma att en lag hålles i helgd, dess bättre. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Stråle: Jag vill icke förlänga diskussionen, då jag tror, att skälen för och emot blifvit tillräckligt skärskådade. Det är endast med anledning af Grefve Mörners undran, hur alla dessa tillsyningsmän skulle se ut, och hvilken ställning de skulle intaga, som jag velat upplysa, huru förhållandet härmed är i Stockholms län. Saken är der ordnad på *frivillighetens* grund. Man kommer öfverens med lämplig enskild person, som emottager uppdraget och erhåller förordnande af Konungens Befallningshafvande. Tillsyningsmannen vakar deröfver att inom hans distrikt redskapen är laglig och att i öfrigt meddelade bestämmelser iakttagas. Finner han afsteg deremot begångna, varnar han; och hjälper ej det, anmäler han saken till åtal hos vederbörande kronobetjent. På senare tiden hafva flera sådana åtal egt rum.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats fulländad, förmälte herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkande: 1:o att den förevarande punkten måtte bifallas; 2:o af Herr *von Möller*, att Kammararen skulle fatta ett så lydande beslut:

att på det att Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle anvisa

Fiskerierin-
gens under-
stöd.
(F. O. S.)

årliga bidrag till aflöning af fiskeri-tillsyningsmän och fiskodlingsinstruktörer vid de större och viktigare vattendragen och sjöarne å orter inom riket, för hvilka stadgar om fiskets skydd och ändamålsenliga bedrifvande blifvit fastställda, och fiskeri-egarne *sjelfve eller landsting eller hushållningssällskap fått tillfälle afgifva yttrande, huruvida de ansågo åtgärder, i ofvan antydda hänseende, vara af behöfvat påkallade samt vore villiga att dertill lemna bidrag*, Riksdagen ville på ordinarie stat bevilja och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 20,000 kronor, samt förty höja ordinarie anslaget "fiskeri-näringsens understöd" från 18,600 kronor till 38,600 kronor; samt 3:o att, Kammarerna, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning.

Härefter framställde herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på antagande af Herr von Möllers förslag, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, och slutligen proposition på afslag å Utskottets hemställan samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Grefve *Beck-Friis* begärde votering.

Sedan Kammarerna, uppå herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den som vill, att Kammarerna, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i 34:de punkten af utlåtandet N:o 19, skall bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles den ifrågavarande punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53.

Nej — 33.

35:te—40:de punkterna.

Biföllos.

41:sta punkten.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo Stats-utskottets den 17 och 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 23, i anledning af väckt motion om beviljande af ett årligt anslag för utgifning af en tidning, representerande regeringens åsikter och önskingar.

Herr Wallenberg: Det torde icke kunna af mig begäras att jag skall känna mig särdeles belåten med det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit med anledning af den utaf mig väckta motionen "om anslag till en tidning, representerande regeringens åsikter och önskingar"; och jag tror mig inför herr Talmannen och Kamraren kunna anföra sådan vederläggning af Stats-Utskottets motivering, att åtminstone af den icke kan hemtas något stöd för förslaget. Stats-Utskottet har till en början i minnet återkallat, hurusom Kongl. Maj:ts till 1865—1866 årens riksdag aflättna proposition "om anvisande för år 1867 af ett extra anslag å 38,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts disposition i ändamål att, genom öfverenskommelse med utgifvaren af Post- och Inrikestidningar, tills vidare, så vidt ske kunde, bereda de fördelar, som med en officiell tidning afsåges", blef af Rikets Ständer afslagen. Jag ber att få erinra, att Rikets ständer vid den märkvärdiga reform-riksdagen 1865—1866 icke hade mycket sinne för hvad som efter dem komma skulle, sedan dess bana nått sitt slut, och att många andra frågor vid den riksdagen fingo ett snöpligt afslag, emedan all uppmärksamhet var uteslutande riktad på den stora fråga, som vid den riksdagen afgjordes. Men just i den omständigheten att vid samma riksdag, som representationsreformen slutligen antogs, Kongl. Maj:t behagade aflåta en proposition i full öfverensstämmelse till syftmålet med den motion, jag nu väckt, i denna omständighet, säger jag, ligger klart och tydligt, att regeringen på den tiden ansåg, att, när det nya statsskicket med år 1867 inträdde och ministrarne derefter skulle komma att taga liffigare del i de offentliga förhandlingarne, då de hade sin gifna plats i begge Kamrarne och derstädes kunde begära ordet i hvilken fråga som helst, skulle ett helt annat förhållande än tillföre, en större vexilverkan mellan de båda statsmakterna komma att ega rum, och under denna förutsättning uttalade regeringen en önskan att få till sitt förfogande en lämplig tidning, ett mera utbildadt organ inom pressen, så att det icke under de långa tiderna mellan riksdagarne skulle kunna inträffa, som jag i min motion antydt, att man får se af regeringen framställda frågor blifva utaf pressen nära nog misshandlade och detta emedan regeringen saknar möjlighet att inom pressen deltaga i den pågående diskussionen.

Jag finner helt naturligt att Rikets Ständer den tiden sade nej till förslaget; men jag finner det icke lika naturligt att 1877 års Stats-Utskott åberopar ständsriksdagens motiv, som knapphändigt förekommo i det afstyrkande betänkandet och hvilka alldeles icke äro tillämpliga på närvarande förhållanden. Stats-Utskottet förklarar i sitt betänkande de från 1866 anförda motiv "nu ega full tillämplighet i fråga om föreliggande motion". Att hylla en sådan uppfattning är fullkomligt liktydigt med att erkänna sig icke hafva

märkt, att vårt politiska lif under den mellanliggande tiden vunnit någon utveckling; och att vi i detta hänseende hafva gjort rätt betydliga framsteg torde väl icke af Stats-Utskottet kunna bestridas.

Vidare erinrar Stats-Utskottet derom, att det årliga understöd å 10,000 kronor, hvilket förut lemnades Post- och Inrikes tidningar, numera är indraget. Någon beskrifning, huru vid denna indragning tillgick, har Stats-Utskottet emellertid icke lemnat, hvadan jag anser mig pligtig komplettera de meddelade uppgifterna. Vid 1870 års riksdag föreslog Herr *Jöns Persson* i Andra Kammaren, i en af honom väckt motion, att detta understöd åt Posttidningen af 10,000 kronor skulle upphöra. Stats-Utskottet *afstyrkte* motionen och Första Kammaren biföll Utskottets hemställan; men i Andra Kammaren blef deremot med 105 röster mot 52 motionärens förslag antaget. Stats-Utskottet förklarade, vid kamrarnes skiljaktiga beslut, frågan hafva förfallit; men icke desto mindre indrog regeringen år 1871 de 10,000 kronor, hvilka såsom årligt understöd utgingo till Post- och Inrikes tidningar af expensmedel från de särskilda departementen. och dermed tog detta bidrag slut. Det var ett vackert tillmötesgående af regeringen; men jag kan icke se, att allmänna frågors behandling vunnit derpå. Att tidningen, som nu ej innehåller annat officiellt än annonserna, sedan dess varit tarflig, torde lika litet kunna bestridas som att den diskussion, som i densamma förts med den öfriga pressen, icke varit ens nämnvärd, vare sig till innehåll eller omfång.

Stats-Utskottet kommer så till ett annat motiv för sitt afstyrkande, nemligen att "regeringen icke lär sakna tillfälle att, vare sig i Post- och Inrikestidningar *eller något annat pressorgan* meddela erforderliga upplysningar samt bringa sina åsikter till allmänhetens kännedom." Regeringen torde icke känna sig särdeles tacksam för denna hänvisning att behöfva sollicitera hos andra pressorganer för att få göra sina åsikter och önskningsar bekanta för allmänheten. Jag vet, att regeringen på sådant sätt understundom bringat sina åsikter till allmänhetens kännedom, men jag vet äfven, att, då det egt rum, dessa meddelanden blifvit tvärt afbrutna af skäl, hvarför ingen sedermera redogjort; och på det sättet genomför man icke några åsikter medelst pressens begagnande. Må det tillätas mig att inom det offentliga lifvet åberopa någon erfarenhet af hvad användandet utaf pressen betyder. Jag har — med rätt eller orätt — fått mig tillerkänt att hafva utöfvat ett stort inflytande på bankväsendets utveckling här i Sverige. Nåväl! Om jag inrättat det bästa och mest sinnrika bank-system, men aldrig skrivit i någon tidning, så att allmänheten derom erhållit tillräcklig kännedom, hade det varit helt och hållet gagnlost för allmänna rörelsen. Nu deremot är svenska bankväsendet ganska mycket begagnadt af allmänheten och till detta lyckliga resultat anser jag de flere hundrade tidningsartiklar, jag skrivit om bankfrågor, väsentligen hafva bidragit. Vill man göra sina idéer eller önskningsar gällande, så får man taga förhållan-

dena sådana de äro och icke sådana de varit eller sådana man önskade dem vara.

Slutligen har Stats-Utskottet åberopat, att någon framställning i ämnet *icke* blifvit gjord af regeringen. Detta måste vara hufvudanledningen till Stats-Utskottets afstyrkan, och är på det hela det enda skäl, som förtjenar något afseende. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att regeringen vanligen *icke* plägar taga initiativ i större frågor, utan först sedan de blifvit väckta vid en riksdag, och som oftast vid flera riksdagar upprepade, börjar regeringen att taga dem i öfvervägande. Sålunda hafva vi sett huru många motioner till en början blifvit såsom *enfants perdus* förkastade, men slutligen gått igenom, och det äfven i frågor som varit af lika stor vikt som denna. Emellertid då det nu så lyckligt inträffar, att den man, som nu står i spetsen för Konungens råd, äfven innehade en likartad plats år 1865, då den senaste Kongl. propositionen i detta ämne afläts, — och jag har icke hört talas om, att man förebrätt honom att ändra åsigt — hoppas jag, att han behagade betrakta Utskottets nu afgifna förklaring såsom en vink, att, om regeringen gjorde en framställning i ämnet, Stats-Utskottet skulle vara beredvilligt tillstyrka bifall till densamma.

Jag anser denna fråga vara af så stor vikt, och jag är fullkomligt öfvertygad att, om det vid 1865—1866 årens riksdag begärda anslaget då blifvit beviljadt och regeringen derefter haft ett organ inom pressen, vi med afseende å försvarsfrågan skulle befunnit oss på en helt annan ståndpunkt än nu. Som bekant är har denna fråga under tiderna mellan riksdagarna blifvit inom pressen så behandlad, att regeringens önsknings icke erhållit något fotfäste i allmänna föreställningssättet och det hade säkerligen icke på långt när varit rådande så oklara begrepp i denna fråga som nu, om regeringen hela tiden efter år 1867 varit i tillfälle att förfoga öfver ett pressorgan, som då utan minsta tvifvel blifvit ordentligen handhafdt. För öfrigt är det konstitutionella styrelsesättet icke fullständigt förr än regeringen får ett eget organ inom pressen. Men detta sambruksbolag med Svenska akademien kan aldrig leda till några synnerligen goda resultat.

Jag gör icke nu något yrkande, men jag ber att få förklara såsom min innerliga öfvertygelse, att, då denna fråga som jag hoppas rätt snart blifver löst och man vunnit någon erfarenhet om resultaten deraf, skall man förvåna sig öfver att det gått an att regeringen saknat stämman, under den tid af åtta månader om året, då så många andra begagnat yttranderätten i allmänna frågor.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs änyo och bifölls Lag-Utskottets den 17 och 19 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner

om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 19 dennes bordlagda Betänkanden:

N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om förberedande åtgärder för inrättande af s. k. landtbrefbäring; och

N:o 2, i anledning af väckt motion om nedsättning i korsbandsportot till utlandet.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets nedannämnda den 19 dennes bordlagda Memorial och Utlåtande:

N:o 3, angående afskrifning ur Riksbankens hufvudkontorsräkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 4, angående afskrifning ur Afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 5, i fråga om eftergift å en Riksbankens fordran.

Herr von Gegerfelt anmälde sig och yttrade:

Sedan två af Lag-Utskottets ledamöter och en af dess suppleanter nu mera blifvit invalde i särskildt Utskott, och då erfarenheten visat, att längre eller kortare förfall för åtskilliga ledamöter pläga inträffa, har det nuvarande antalet suppleanter befunnits otillräckligt; och får jag, efter öfverenskommelse, fördenskull anhålla, att Kammarén måtte besluta att utse ytterligare 2 suppleanter i Lag-Utskottet.

Sedan Kammarén, på gjord proposition till denna hemställan lemnat bifall, föreslog Herr Grefven och Talmannen, att val af ytterligare två suppleanter i Lag-Utskottet skulle anställas nästa Lördag den 24 dennes; hvilket jemväl bifölls.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utlåtanden och Memorial nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 20, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 3, i anledning af väckt motion om förbrukningsskatt å cigarrer och cigarretter;

Banko-Utskottet:

N:o 6, i fråga om användningen af bankovinsten för år 1876 m. m.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.
